

36. Országos Tudományos Diákköri Konferencia
Had- és Rendészettudományi Szekció
Budapest, 2023. április 18-20.
Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Rendészettudományi Kar

A közúti közlekedési bűncselekmények bizonyítása

Jelige: 3E

Pályamunka lezárásának időpontja: 2023. január

2023.

TARTALOMJEGYZÉK

Tartalomjegyzék.....	1
1. Bevezetés.....	4
2. A büntetőeljárás.....	5
3. A nyomozás és a vizsgálat	6
4. A közlekedési bűncselekmények	9
4.1. A törvényi tényállások	9
4.2. Statisztikai adatok	11
4.3. A közlekedési bűncselekmények általános jellemzői	13
4.4. A közlekedési bűncselekmények jogi tárgya	14
4.5. A közlekedési bűncselekmények elkövetési magatartása	15
4.6. A közlekedési bűncselekmények alanya	15
4.7. A közlekedési bűncselekmények bűnösségi alakzatai	15
5. Az egyes közúti közlekedési bűncselekmények.....	19
5.1. Közúti baleset okozása	19
5.1.1. A közúti baleset okozása jogi tárgya.....	20
5.1.2. A közúti baleset okozása elkövetési tárgya.....	20
5.1.3. A közúti baleset okozása elkövetési magatartása.....	20
5.1.4. A közúti baleset okozása eredménye	21
5.1.5. A közúti baleset okozása okozati összefüggése	21
5.1.6. A közúti baleset okozása alanya.....	22
5.1.7. A közúti baleset okozása bűnössége	22
5.1.8. A közúti baleset okozása bizonyítása.....	23
5.2. Járművezetés ittas állapotban	26
5.2.1. A járművezetés ittas állapotban jogi tárgya	28
5.2.2. A járművezetés ittas állapotban elkövetési magatartása	28
5.2.3. A járművezetés ittas állapotban elkövetési eszköze.....	28
5.2.4. A járművezetés ittas állapotban elkövetési helye.....	29
5.2.5. A járművezetés ittas állapotban elkövetési módja	29
5.2.6. A járművezetés ittas állapotban alanya	30
5.2.7. A járművezetés ittas állapotban bűnössége.....	30
5.2.8. A járművezetés ittas állapotban bizonyítása	30
5.3. Járművezetés bódult állapotban	37
5.3.1. A járművezetés bódult állapotban jogi tárgya.....	38
5.3.2. A járművezetés bódult állapotban bizonyítása.....	38
5.4. Járművezetés az eltiltás hatálya alatt.....	43
5.4.1. A járművezetés az eltiltás hatálya alatt jogi tárgya	45
5.4.2. A járművezetés az eltiltás hatálya alatt elkövetési magatartása	45
5.4.3. A járművezetés az eltiltás hatálya alatt elkövetési ideje	45
5.4.4. A járművezetés az eltiltás hatálya alatt elkövetési eszköze	46

5.4.5. A járművezetés az eltiltás hatálya alatt alanya	46
5.4.6. A járművezetés az eltiltás hatálya alatt bűnössége.....	46
5.4.7. A járművezetés az eltiltás hatálya alatt bizonyítása	46
6. A vezető szerepe a közúti közlekedési bűncselekmények bizonyítása során	49
7. Összegzés	52
Irodalomjegyzék.....	53
Ábrajegyzék	55

1. BEVEZETÉS

A közlekedés, mint mindennapos tevékenység kiemelt szerepet foglal el a társadalom életében. Mindenki közlekedik, hiszen „ez az az életterület, amelyen mindenki pályára lép. Akkor is, ha akar, akkor is, ha nem. Ami viszont Európa e térfelén még kissé újdonságszámba megy, az az, hogy egyre többen vannak, akik csak gépkocsival vagy gépkocsiban közlekedve képesek megkeresni kenyerüket”.¹

A Tudományos Diákköri Konferenciára készített pályamunkámban a közúti közlekedés, mint jelentős ágazat terén elkövetett bűncselekményekkel foglalkozom. E kategórián belül is a legnagyobb jelentőséggel bíró négy bűncselekménnyel.

Témaválasztásom magyarázata, hogy több éves tapasztalattal rendelkezem a közúti közlekedési bűncselekmények nyomozása és vizsgálata terén, így kézenfekvőnek találtam ezeket a tapasztalatokat felhasználni.

A dolgozatban ismertetem a büntetőeljárás, valamint a nyomozás és a vizsgálat általános lefolyását, legfőbb szabályait. Bemutatom a közlekedési bűncselekmények törvényi tényállásait, elhelyezkedésüket a büntetőjog rendszerében. Statisztikai adatokkal szemléltetem a bűncselekmények előfordulását. A közúti közlekedési bűncselekményekkel összefüggő büntetőeljárások lefolytatása során rendkívül nagy jelentősége van a törvényi tényállások elemzésének, így az ismert szakirodalom felhasználásával részletezem a bűncselekmények egyes elemeit.

Az egyes bűncselekményekre vonatkozó fejezetek végén főként gyakorlati tapasztalataimból kiindulva tárgyalom bizonyításukat, az ezzel összefüggő legfontosabb feladatokat és felmerülő problémákat. Egy adott téma feldolgozásában jelentős nehézséget szokott okozni, ha a kevésbé fontosabb részletekre is teljeskörűen próbálunk kitérni. Ezért pályamunkámban a bizonyítás tekintetében lényeges mozzanatok, tevékenységek kiemelésre töreksem szakmai tapasztalataim által.

A befejező rész előtt szót ejtek a vezető szerepéről a közúti közlekedési bűncselekmények bizonyításának oldaláról, mivel napjainkban ennek jelentőségétől sem tekinthetünk el.

¹ DR. IRK Ferenc (1998): *Előszó a Belügyi Szemle közlekedéstematikuss* 1998. évi 2. számához

2. A BÜNTETŐELJÁRÁS

A bűncselekményekhez kapcsolódóan fontos hatósági feladat a büntetőeljárás lefolytatása, melynek célja, hogy a bűncselekményt elkövető személy büntetőjogi felelősségéről döntés szülessen. A büntetőügyeket tekintve bűnösség megállapítására hazánkban kizárólag a bíróság jogosult, így a szankció, büntetés kiszabására is csak e hatóság van felhatalmazva. Amennyiben egy adott hatóság bűncselekmény elkövetésének gyanúját észleli, ebben az esetben jogosult és egyben köteles megindítani az eljárást. Ezt nevezzük hivatalból indult eljárásnak. A másik eljárás-indítási mód feljelentésre történik. Nagyrészt egy adott bűncselekmény áldozata, törvényi megfogalmazás szerint sértettje él feljelentéssel és kezdeményezi a büntetőeljárás lefolytatását. Amennyiben az illetékes hatóság nem tapasztal olyan törvényben meghatározott esetet, mely alapján el kell utasítania a feljelentést, abban az esetben elrendeli a nyomozást.

Megjegyzendő, hogy rendszerint a hatóság tagja is feljelentést készít, mely olyan írásos jelentést takar magában, ami bűncselekmény elkövetésére utaló adatokat tartalmaz. Ettől még hivatalból indul meg az eljárás, hiszen azt elsősorban a „kezdő lépést” megtevő személy kiléte határozza meg.

Ahogy arra utaltam, a büntetőeljárás nyomozással kezdődik. A nyomozást két szakaszra bonthatjuk: felderítésre és vizsgálatra. A hatóság a felderítési szakaszban igyekszik tisztázni, hogy valóban történt-e bűncselekmény, illetve annak ki lehet az elkövetője. Amennyiben az eljáró összegyűjtötte a szükséges adatokat, melyek megalapozzák a gyanút, abban az esetben megtörténik a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy gyanúsítottkénti kihallgatása. Ennek során vele gyanúsítást közölnek, ezáltal válik feljelentettből (gyanúsíthatóból) gyanúsítottá. A gyanúsítás közlésétől a nyomozás további szakaszát vizsgálatnak nevezzük. A vizsgálat célja a szükséges bizonyítékok összegyűjtése, melyek alapján a bíróság az eljárás végén meg tudja állapítani a bűnösséget. Magyarországon az általános nyomozó hatóság a Rendőrség, de bizonyos ügyekben más hatóságok is rendelkeznek nyomozási jogosultsággal (NAV, Ügyészség). A nyomozást követően az eljárás kisebb részben megszüntetésre kerül, nagyobb részben a vádképviselőt ellátó szerv, jellemző módon az ügyészség vádat emel. Ez abban a formában történik, hogy az ügyész vádiratot nyújt be a bíróságon. Az ügyészség, mint közvádoló jár el a büntetőügyekben, de kisebb számban, egyes esetekben a sértett is képviselheti a vádat, mint magánvádoló, pótmagánvádoló. A vádemelés után a büntetőeljárás bírósági szakba kerül, melynek végén a bíróság határozatot hoz. Ha a bíróság érdemben el tudja dönteni a vádlott bűnösségét, akkor

ítéletet hoz, ami lehet bűnösséget megállapító és felmentő. A tárgyalást követően van lehetőség fellebbezésre vagy az ítélet tudomásulvételére. Az első esetben másod-, illetve harmadfokú eljárásra is sor kerülhet. Az ítélet jogerőre emelkedése esetén azt végre kell hajtani, mely további szervek közreműködésére ad okot (például járási hivatal, büntetés-végrehajtási intézet).²

3. A NYOMOZÁS ÉS A VIZSGÁLAT

A rendőrség alapvető feladata a bűnüldözés. Ennek igen speciális területe a nagyszámú közlekedési bűncselekményekkel szembeni fellépés.³

A rendőrségnél, mint nyomozó hatóságnál a bűncselekményről történő tudomásszerzést követően indul büntetőügy. Amennyiben az adott bűncselekménnyel összefüggésben a nyomozás halaszthatatlan nyomozati cselekménnyel – közlekedési ügyekben jellemzően szemlével – kerül kezdeményezésre, abban az esetben e cselekmény jegyzőkönyvét tekinthetjük kezdőiratnak. Itt szükséges megjegyezni azt, hogy a rendőrség gyakorlatában nem a halaszthatatlan nyomozati cselekmény jegyzőkönyve kerül iktatásra, hanem statisztikai elszámolás céljából az eljáró rendőr külön iraton büntető feljelentést tesz, majd ezt iktatja az ügykezelő. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy az eljárás feljelentésre indul meg. A feljelentés külső kezdeményezés eredménye, melyet jellemzően állampolgár vagy más hatóság tesz meg.

A feljelentés iktatását követően a Be. vonatkozó rendelkezései alapján⁴ a nyomozó hatóság elrendeli a nyomozást, melyről feljegyzés készül a Robotzsaru NEO rendszerben. A vonatkozó jogszabály, a Nyer.⁵ 130. szakaszának (1) bekezdésében foglaltak alapján a feljegyzés tartalmazza az eljáró nyomozó hatóságot, az ügy számát, a nyomozás megindításának időpontját és a nyomozás tárgyát képező bűncselekmény megjelölését.

Az elrendelt nyomozásról huszonnégy órán belül az illetékes ügyészséget is tájékoztatni kell, mely a gyakorlatban az erről szóló irat, valamint a kezdőiratok elektronikus iratjegyzékben történő megküldésével valósul meg. Ha az ügynek van sértettje, az ő írásos értesítése sem mellőzhető.

² <https://birosag.hu/ugyfeleknek/birosagi-eljarasok/buntetoeljaras> Letöltés dátuma: 2022. szeptember 21.

³ MAJOR Róbert, MÉSZÁROS Gábor (2015): *Forgalom-ellenőrzés*. Egyetemi jegyzet. Budapest, NKE. 7.

⁴ A 375. § (1) bekezdése alapján – figyelemmel a (2) bekezdés rendelkezéseire

⁵ 100/2018. (VI. 8.) Korm. rendelet a nyomozás és az előkészítő eljárás részletes szabályairól

Az iktatást követően az eljárónak más kötelezettsége is van: el kell végeznie az elektronikus adatszolgáltatást a feljelentés teljes tartalma alapján az ENyÜBS-KBS⁶ rendszerben, mely a Robotzsaru NEO rendszerébe került integrálásra. Ezen adatszolgáltatásnak két megfigyelési egysége van: az ügy és a cselekmény, azaz az ügghöz tartozó cselekmény(ek) adatait kell megadni, vagyis a bűncselekmény Btk. szerinti minősítését, a cselekményről történt tudomásszerzés idejét és módját.⁷

Amennyiben az elrendeléskor már látható, hogy szakértő igénybevétele szükséges a nyomozás során, akkor azt mihamarabb célszerű kirendelni, tekintettel arra, hogy a szakvélemény, mint bizonyítási eszköz időben rendelkezésre álljon. El kell végezni adatgyűjtés által a még nem birtokolt információk beszerzését (orvosi dokumentáció, látlelet, híváslista, térfigyelő kamera felvételei stb.). Fontos mozzanata az adatszerző tevékenységnek, hogy előzetes ügyészi engedélyeztetésre is szükség lehet, melynek nyilvánvalóan van átfutási ideje, akár több nap is. Ritkábban, de előfordulhat halaszthatatlan eset is, ebben az esetben az ügyészség utólag engedélyezi adatkérést.

Fontos még, hogy amennyiben a feljelentés alapjául szolgáló korábbi rendőri intézkedés helyszínén okmányelvételre került sor, abban az esetben az elvett vezetői engedélyt az elvétel okának megjelölésével az engedély jogosítottjának lakcíme szerinti közlekedési igazgatási hatóságnak (azaz a gyakorlatban az adott település járási hivatalához tartozó kormányablaknak) öt napon belül meg kell küldeni.⁸ Ehhez kapcsolódik, hogy amennyiben a járművezető megalapozottan gyanúsítható bizonyos közlekedési bűncselekmények elkövetésével, akkor a közlekedési igazgatási hatóság a vezetési jogosultság szünetelésével korlátozza a közúti közlekedésben járművezetőként (esetlegesen járművezető jelöltként) történő részvételét. Ennek elengedhetetlen feltétele, hogy a nyomozó hatóság értesítse a közlekedési igazgatási hatóságot. A gyakorlatban ez a Robotzsaru NEO rendszer ehhez kapcsolódó iratának elkészítésével és postai megküldésével történik, melyhez mellékletként csatolásra kerül az elvett vezetői engedély.

Természetesen a vezetői jogosultságot abban az esetben is korlátozni kell, ha a jogalap megvolt a vezetői engedély elvételére a helyszínen, de e tevékenységre nem került sor. A leginkább magától értetődő oka ennek lehet az, hogy a jármű vezetője egyáltalán nem rendelkezett vezetői engedéllyel, esetleg azt nem tartotta magánál. Ilyenkor az iratban

⁶ Egységes Nyomozóhatósági és Ügyészségi Bűnügyi Statisztika – Kezdeményezett Büntetőeljárások Statisztikája

⁷ ENyÜBS Kitöltési Szabályzata, 2018. szeptember 10.

⁸ 326/2011. (XII. 28.) Korm. rendelet a közúti közlekedési igazgatási feladatokról, a közúti közlekedési okmányok kiadásáról és visszavonásáról 36. § (5) bekezdése alapján

célszerű a korlátozást elrendelő hatóság figyelmét felhívni, hogy a vezetői engedély későbbi leadásának napjáról tájékoztassák hatóságunkat. A nyomozó hatóság kérelme alapján az illetékes közlekedési igazgatási hatóság határozatával a büntetőeljárás jogerős befejezéséig elrendeli a vezetési jogosultság szünetelését. Kiemelendő, hogy ez nem minősül járművezetéstől eltiltásnak.

A büntetőeljárás további szakaszában be kell szerezni a feljelentett személyre vonatkozó előéleti adatokat, rendszeresen használt, de kevésbé hivatalos néven a „priuszokat”. Ide soroljuk a Szabálysértési Nyilvántartó Rendszer (SZNYR) adatait, illetve a bűnügyi nyilvántartásból és az Európai Unió tagállami ítéleteinek nyilvántartásából lekért adatokat. Ezek alapján az elkövetéstől számított öt évre visszamenőleg be kell szerezni az elkövetetthez hasonló bűncselekményekre vonatkozóan meghozott bírósági ítéleteket az adott bíróságtól. Ezeknek a büntetés későbbi kiszabásánál lehet jelentősége, illetve már a nyomozás során megállapíthatjuk, hogy a feljelentett személy cselekménye által fennáll-e ismételt bűnelkövetés (visszaeső, különös visszaeső). Az előéleti adatokhoz soroljuk az ügyben érintett jármű, illetve a feljelentett személy- és lakcímnnyilvántartásból lekért adatait, a személyazonosító okmányra és a vezetői engedélyre vonatkozó adatokat. Ez utóbbinál legnagyobb jelentősége az eltiltásra vonatkozó adatoknak, illetve az előéleti pontrendszer adatainak van.

A fentiekben túl természetesen nem mellőzhető a beérkezett iratok folyamatos ellenőrzése, gondolva a későbbi bizonyításra. Teljességgel elfogadhatatlan helyszínen készült irat (baleseti szemle jegyzőkönyv) utólagos kiegészítése, javítása (Ezzel akár a Btk. 342. szakaszában meghatározott közokirat-hamisítás is elkövethető, ráadásul hivatalos személy által.). Abban az esetben, ha ilyen iraton lényeges elírást fedez fel az előadó, azt minden esetben feljegyzés vagy rendőri jelentés útján elfogadott pontosítani, javítani, de adott esetben az iratot készítő rendőr tanúkihallgatása is szükségessé válhat. Lényeges szempont a precizitás, de nyilvánvalóan a leg gondosabb iratkészítés során is történhet elírás, melyet írott és íratlan szabályok alapján megnyugtatóan korrigálhatunk.

Az eljárás további szakaszához sorolhatjuk az adatszerző tevékenység folytán beszerezett információk feldolgozását, az elemző-értékelő tevékenységet. A cél érdekében indokolt lehet a felettes szerv kifejezetten elemző-értékelő tevékenységet végző szervezeti egységének igénybevétele.

A tanúként megjelölt személyek pontos személyes adatainak és elérhetőségének beszerzése után van mód szabályszerű idézést követően a tanúkihallgatásokra. Amennyiben az ügynek van sértettje, célszerű az ő kihallgatását először végrehajtani. A kihallgatások során

fokozott figyelmet kell fordítani az eljárási szabályoknak történő megfelelésre, a szükséges figyelmeztetések közlésére, illetve a tanú kihallgatására vonatkozó akadályokra.

Amennyiben elegendő adatot szereztünk be, melyek megalapozzák a bűncselekmény gyanúját, ebben az esetben van lehetőség a feljelentett személy idézésére, mint a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy. Fontos, hogy függetlenül attól, hogy az illető vallomást tesz-e vagy azt megtagadja, a kihallgatási jegyzőkönyvet a nyomozás rendelkezésre álló irataival együtt meg kell küldeni az ügyészség részére.

Alapvető, törvényben is megfogalmazott elvárás a nyomozással szemben, hogy azt a lehető legrövidebb időn belül le kell folytatni.⁹ Felderítési szakaszban az elrendeléstől számított hat hónap elteltével beszámolás mellett a nyomozó hatóság bemutatja a nyomozás ügyiratait az ügyészségnek. Ezt követően a beszámolót a felderítés során hathavonta szükséges megküldeni. A nyomozás határidejét tekintve a gyanúsított kihallgatásától számított két évet nevesít a Büntetőeljárásról szóló törvény. E határidőt az ügyészség egy alkalommal, legfeljebb hat hónappal hosszabbíthatja meg.

4. A KÖZLEKEDÉSI BŰNCSELEKMÉNYEK

4.1. A törvényi tényállások

A (különös) törvényi tényállásokat a törvényalkotó a Büntetőjogi Kódex Különös Részében fogalmazza meg. A különös törvényi tényállás nem más, mint egy adott bűncselekmény törvényi ismérveinek összessége.¹⁰

A közlekedési bűncselekmények törvényi tényállásai a 2013. július 1. óta hatályban lévő büntető törvénykönyv¹¹ XXII. fejezetében, a 232-233. szakaszok között találhatók meg. E fejezet tíz bűncselekményt nevesít:

- 232. § A közlekedés biztonsága elleni bűncselekmény
- 233. § Vasúti, légi vagy vízi közlekedés veszélyeztetése
- 234. § Közúti veszélyeztetés
- 235. § Közúti baleset okozása
- 236. § Járművezetés ittas állapotban
- 237. § Járművezetés bódult állapotban

⁹ Be. 351. § (1) bekezdés

¹⁰ BLASKÓ Béla (2020): *Magyar Büntetőjog Általános rész.* Budapest – Debrecen, Rejtjel Kiadó. 157.

¹¹ 2012. évi C. törvény a Büntető törvénykönyvről

- 238. § Járművezetés tiltott átengedése
- 239. § Cserbenhagyás
- 239/A. § Jogellenesen átalakított személyszállítást végző jármű vezetése
- 239/B. § Járművezetés az eltiltás hatálya alatt

A 20. századi társadalmi-gazdasági fejlődés eredményeként alapvető változáson ment át a közlekedés területe. Felismerve a közlekedésben rejlő fokozott veszélyt, a jogalkotó büntetőjogi eszközökkel is igyekezett elősegíteni a közlekedésben résztvevők szabálykövető magatartását a megnövekedett kockázat csökkentése érdekében. Az elmúlt század első felében külön szabályozás nem alakult ki a közlekedési bűncselekményekre, így az akkor hatályban lévő büntetőkódex nem tárgyalta külön fejezetben e deliktumokat. A technika és a közlekedési eszközök rohamos fejlődése által azonban jogos igényt vetett fel új tényállások létrehozására. Mivel a közlekedési bűncselekmények által védett jogi tárgy legalább hasonló, de sok esetben egyenesen azonos volt, ezért felmerült ezen jogsértések egyazon fejezetbe történő rendelése. Az 1971. évi 28. törvényerejű rendeletben már egy fejezetben találhattuk meg a közlekedési bűncselekményeket. E jogszabály másik újdonsága volt, hogy több, ma is hatályban lévő közlekedési bűncselekmény tényállásait is megalkotta.¹² Az 1978. évi IV. törvényben a jogalkotó már egy önálló fejezetbe sorolta a közlekedési deliktumokat, melyre a fejezet címe is utalt. E koncepciót vette át jelenleg is hatályos büntető törvénykönyvünk, így a már említett XXII. fejezetben találjuk meg ezeket a bűncselekményeket.

Összefoglalva: a közlekedési bűncselekmények önálló fejezetbe sorolásának fő oka a bűncselekmények komplex jogi tárgya volt. Ez azt jelenti, hogy elsődlegesen a közlekedés biztonsága, illetve másodlagosan a közlekedésben részt vevő személyek élete, testi épsége és egészsége védelmezése a jogalkotó szándéka. A közlekedési bűncselekmények ezen túl egyedi fejlődéstörténettel, fogalomrendszerrel és dogmatikával is rendelkeznek. Meg kell említenem azt is, hogy a jogalkotó a korábbi szabályozáshoz képest pontosította, kiegészítette egyes tényállások esetében a jogszabály szövegét.¹³

A fentiekén kívül természetesen más bűncselekmények elkövetése is jellemző a közúti közlekedés körében. Ebből a szempontból kiemelhetjük a Btk. XV. fejezetében nevesített, az élet, a testi épség és az egészség elleni deliktumokat. A jogszabály 166. szakasza szerinti segítségnyújtás elmulasztása bűncselekményét különösen nagy számban követik el közlekedéssel, járművezetéssel összefüggésben. Nem ismeretlen jelenség az emberölések,

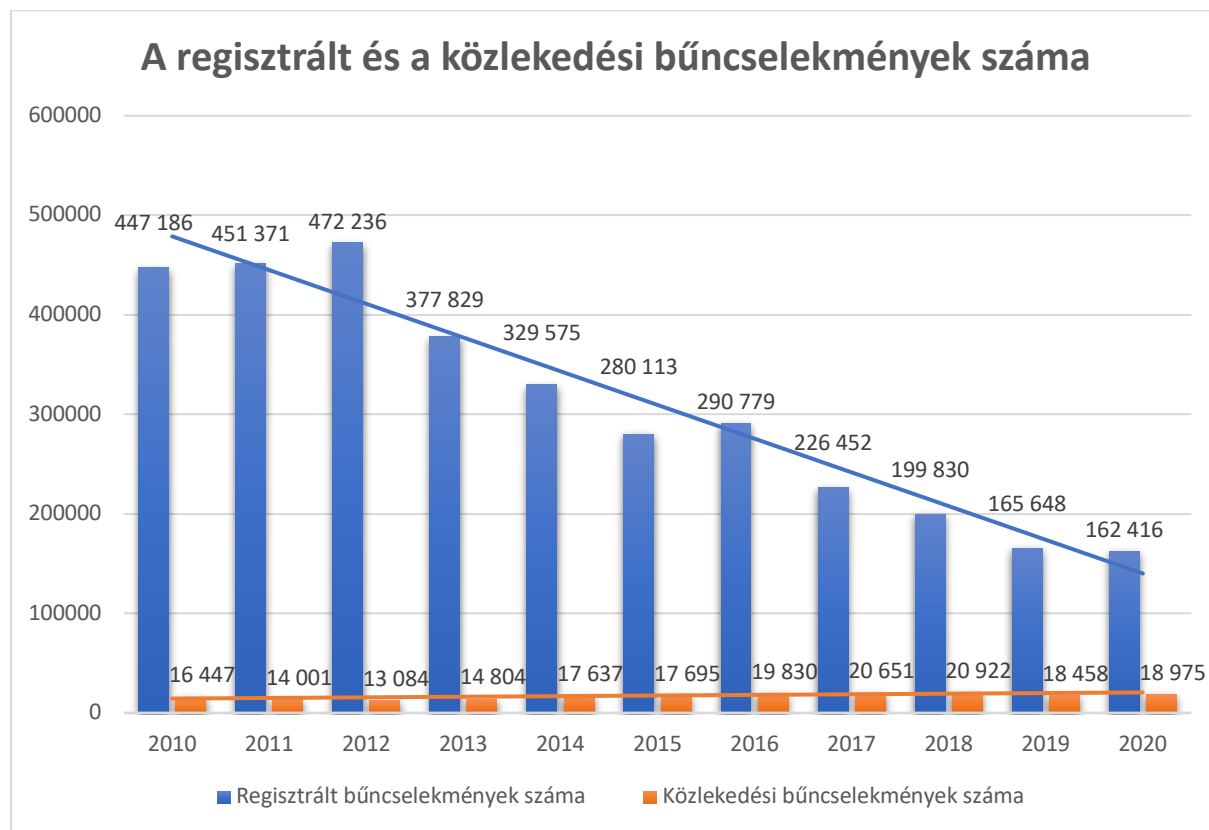
¹² Pl. közlekedés biztonsága elleni bűncselekmény, közúti veszélyeztetés

¹³ BLASKÓ Béla et al. (2021): *Büntetőjog Különös rész I.* Budapest – Debrecen, Rejtjel Kiadó. 301.

testi sértések elkövetése vagy kísérlete oly módon, hogy jármű, közlekedési eszköz az elkövetés eszköze.

4.2. Statisztikai adatok

A 2010-2020 közötti statisztikai adatokat szemügyre véve azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a közlekedési bűncselekmények éves szinten 13-20 ezer közötti számban fordulnak elő.

1. ábra: A Magyarországon regisztrált és a közlekedési bűncselekmények száma 2010 és 2020 között¹⁴

A diagramon szereplő adatokból jól látszik, hogy az elmúlt években az összбүнözést tekintve olyan tendencia alakult ki, melynek folytán az összes regisztrált бűncselekményi szám közel egyharmadára csökkent. A közlekedési бűncselekmények száma nagyságrendileg állandónak mondható. Fentiekбől azt állapíthatjuk meg, hogy a korábbi adatokhoz képest a közlekedési бűncselekmények aránya jelentősen megnőtt, 2018-ban már a 10 százalékot is átlépte.

A közlekedési бűncselekményeket tovább bonthatjuk oly módon, hogy meghatározzuk a közúti közlekedési бűncselekmény fogalmát. Ilyen címet, alcímet a Btk.-ban nem találunk, illetve azt más jogszabály sem definiálja. A legegyszerűbb meghatározást a Legfőbb

¹⁴ Az adatok forrása: *Tájékoztató a 2020. évi бűнözésről* (2021). Budapest, Legfőbb Ügyészség.

Ügyészség által minden évben kiadott, a bűnözés adatairól szóló tájékoztató alapján ismerhetjük meg. Ez alapján a kérdéses halmazba minden közlekedési bűncselekmény beletartozik, ami nem vasúti, nem légi és nem vízi közlekedési bűncselekmény, tehát nem a felsorolt ágazatokban közlekedők, az adott járműkategóriákat vezetőket követik el.

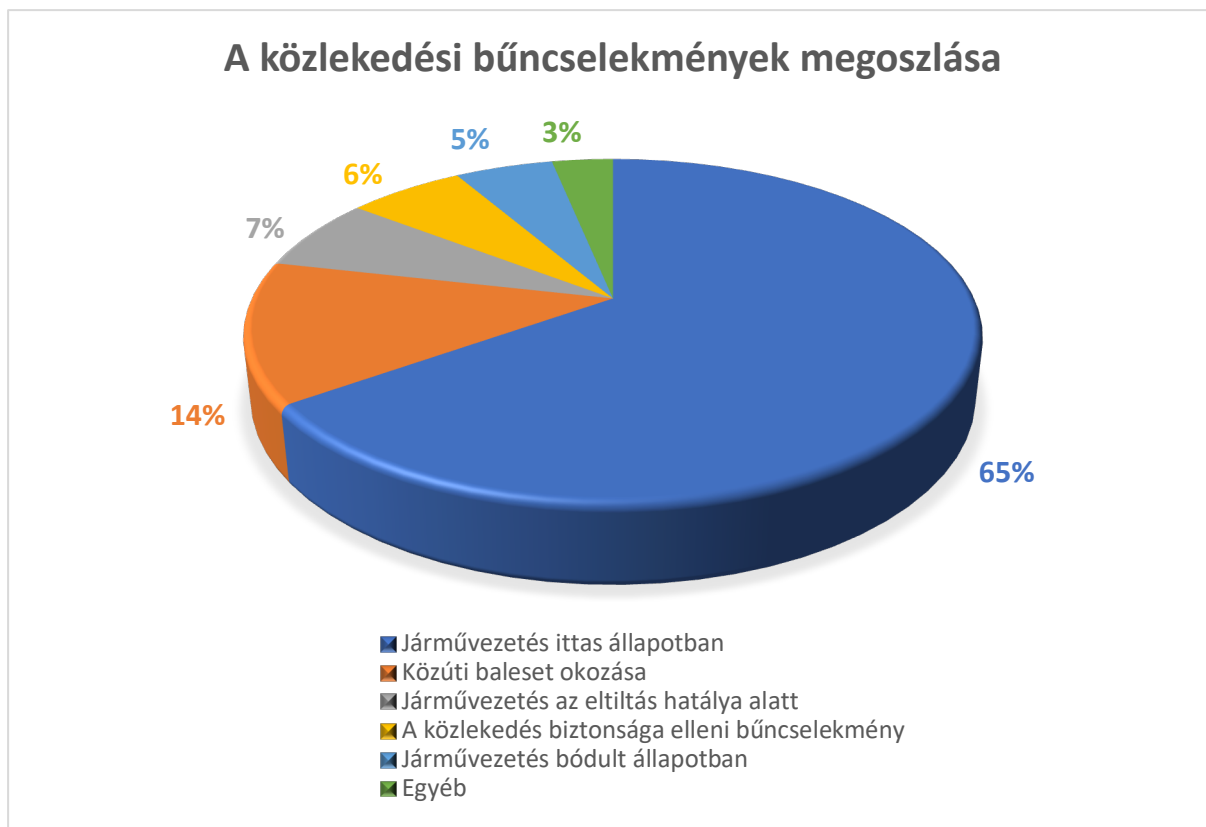
Év	Arány (százalék)
2010	91,1
2011	89,9
2012	88,7
2013	93,5
2014	96,4
2015	96,7
2016	97,1
2017	97,1
2018	97,2
2019	96,8
2020	96,8

2. ábra: A közúti közlekedési bűncselekmények aránya 2010 és 2020 között¹⁵

A fenti meghatározásból kiindulva fényt derül arra, hogy a nem közúti közlekedési bűncselekmények aránya évtizedes adatok alapján rendkívül alacsony. Gyakorlatilag állandónak mondható a 97 százalék körüli arány a közúti közlekedési bűncselekmények javára.

A közúti közlekedési bűncselekmények arányát a következő oldalon található kördiagramon ábrázoltam.

¹⁵ Az adatok forrása: *Tájékoztató a 2020. évi bűnözésről* (2021). Budapest, Legfőbb Ügyészség.

3. ábra: A közlekedési bűncselekmények megoszlása 2021-ben¹⁶

A grafikonon látható, hogy a közlekedés biztonsága elleni bűncselekmények aránya magasabb a járművezetés bódult állapotban bűncselekményeknél. Tekintettel arra, hogy szolgálati helyemen jelentősen kisebb számban fordulnak elő közlekedés biztonsága elleni bűncselekmények, így azok elemzése nem képezi pályamunkám részét.

4.3. A közlekedési bűncselekmények általános jellemzői

A büntetőjog tudománya az egyes bűncselekmények elemzését az ún. általános törvényi tényállás alapján végzi, mely a jogászi gondolkodás terméke. Ez egy olyan elméleti rendszer, mely a legmagasabb fokú absztrakció által magába foglalja az egyes különös törvényi tényállásokból elvont közös elemeket, és kiegészíti azokat az általános rész büntethetőségi feltételeivel. Összegezve: az általános törvényi tényállás valamennyi különös törvényi tényállásnak közös elemeit tartalmazza. A tényállási elemeket formai és tartalmi szempontok szerint csoportosíthatjuk.¹⁷

¹⁶ Az adatok forrása: *Tájékoztató a 2020. évi bűnözésről* (2021). Budapest, Legfőbb Ügyészség.

¹⁷ BLASKÓ 2020, 158.

A csoportosítás áttekintésére szolgál az alábbi táblázat:

	Objektív elemek		Szubjektív elemek	
	Tárgy	Tárgyi oldal	Alany	Alanyi oldal
Szükséges elemek	Jogi tárgy: - általános - különös - közvetlen	Elkövetési magatartás: - tevés - mulasztás	Általános alany	Bűnösség: - szándékosság - gondatlanság
Nem szükséges elemek	Elkövetési tárgy: - dolog - személy (passzív alany)	Eredmény Okozati összefüggés Szituációs ismérvek: - hely - idő - mód - eszköz	Speciális alany	Célzat Motívum

4. ábra: az általános törvényi tényállás rendszere¹⁸

4.4. A közlekedési bűncselekmények jogi tárgya

A jogi tárgy megfogalmazása és tartalmi meghatározása nem csak a jogelméleti megközelítés kötelező feladata. Jogi tárgy az, amit a törvényi tényállás véd, illetve amit a konkrét cselekmény támad. A jogi tárgy tartalmi meghatározása alapvető a konkrét bűncselekmény értelmezésénél. A bűncselekmény megvalósulásának alapvető feltétele, hogy jogi tárgyat támadjon, mivel ennek hiányában nem állapítható meg bűncselekmény elkövetése.

Általánosan elfogadott jogelméleti megállapítás szerint a közlekedési bűncselekmények jogi tárgya kettős: egyrészt a közlekedés biztonságának, másrészt az élet, testi épség védelme. E két jogi tárgy közül elsődleges a közlekedés biztonsága, mely valamennyi közlekedési bűncselekmény alapeseti tényállásában is megjelenik.¹⁹

¹⁸ BLASKÓ Béla (2020): *Magyar Büntetőjog Általános rész* alapján.

¹⁹ ENYEDI László et al. (2008): *Közlekedési büntetőjog*. Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft. 21-22.

4.5. A közlekedési bűncselekmények elkövetési magatartása

Az elkövetési magatartást az egyes bűncselekményeket leginkább specializáló tényállási elemként nevezhetjük meg. A Btk. 233. szakasza szerinti vasúti, légi vagy vízi közlekedés veszélyeztetése, a 234. szakasza szerinti közúti veszélyeztetés és a 235. szakasza szerinti közúti baleset okozása bűncselekményekkel kapcsolatban említhetünk csak közös jogelméleti problémákat és jellemzőket. Ezek gyökere a három bűncselekményt megfogalmazó törvényi tényállások keretes jellegű diszpozíciója. Ez azt jelenti, hogy az adott bűncselekmény törvényi tényállásában valamely más, a büntetőjog területén kívüli jogszabályra, jogszabálycsoportra, esetlegesen hatósági rendelkezésekre történik utalás. E sajátos normaszervezési módot célszerűségi szempontok indokolják. Egyrészt az, hogy elkerülhető legyen a büntetőjogi szabályok gyakori módosítása. Másrészt, hogy lehetőség nyíljon a büntetőjogi norma viszonylag rövid megfogalmazására.

A bűncselekmény elkövetésének megállapításához elengedhetetlen a megszegettnék tekintett közlekedési szabály részletes büntetőjogi szempontú elemzése.²⁰

4.6. A közlekedési bűncselekmények alanya

A közlekedési bűncselekmények mindegyike speciális tettességet kíván meg. Azok a személyek, akik e cselekményeket tettesként elkövetik, az általános alannyá válás feltételein²¹ túlmenően valamilyen speciális ismérvvvel is rendelkeznek. Ezen speciális ismérvek elsődlegesen védett jogi tárgy által meghatározottak. Ahogy arra korábban utaltam, a közlekedési bűncselekmények különös elsődleges jogi tárgya a közlekedés biztonsága. A közlekedés biztonságát a társadalom két fő eszközzel kívánja megvalósítani: egyrészt a közlekedés megfelelően kialakított és fenntartott technikai feltételrendszerével, másrészt a közlekedésre, mint tevékenységre vonatkozóan megalkotott normarendszerrel. E védelmi irányok jelölik ki az egyes cselekmények közvetlen jogi tárgyát.

4.7. A közlekedési bűncselekmények bűnösségi alakzatai

A bűncselekmények csoportosításának egyik szempontja lehet a bűnösségi forma. A bűnösség a büntetőjogi felelősségre vonás nélkülözhetetlen szubjektív feltétele. Hazánk büntető

²⁰ ENYEDI et al. 2008, 58-59.

²¹ A cselekmény elkövetésekor betöltött 14. életévvel és legalább korlátozott beszámítási képességgel rendelkező természetes személy.

törvénykönyve nem ismer el objektív felelősséget. A bűnösségi formák a *nullum crimen sine culpa*²² elvén alapulnak. Ennek értelmében szándékos vagy gondatlan bűnösségről lehet beszélni. A Btk. az általános részében szolgál definíciókkal, eszerint szándékosan követi el a bűncselekményt, aki cselekményének következményeit kívánja, vagy e következményekbe belenyugszik. A fordulatokból határozható meg az egyenes és az eshetőleges szándék. Gondatlanságból követi el a bűncselekményt, aki előre látja cselekményének lehetséges következményeit, de könnyelműen bízik azok elmaradásában, vagy cselekménye lehetséges következményeit azért nem látja előre, mert a tőle elvárható figyelmet vagy körültekintést elmulasztja (tudatos és hanyag gondatlanság).

A már felsorolt közlekedési bűncselekmények közül csak a Btk. 235. szakaszában meghatározott közúti baleset okozása bűncselekménye követhető el gondatlan bűnösséggel. A pályamunkámban tárgyalt többi három bűncselekményre vonatkozóan kizárólag szándékosság merülhet fel.

A pályamunkámban tárgyalt közúti közlekedési bűncselekmények elemeit a következő oldalon található táblázatok szemléltetik.

²² Nincs bűncselekmény bűnösség nélkül.

Tényállás	235. § Közúti baleset okozása	236. § Járművezetés ittas állapotban	237. § Járművezetés bódult állapotban	239/B. § Járművezetés az eltiltás hatálya alatt
Jogi tárgy	A közúti közlekedés biztonságához, illetve az abban résztvevők életének, testi épségének megóvásához fűződő társadalmi érdek	A közúti, vasúti, légi, vízi közlekedés biztonságához, illetve az abban résztvevők életének, testi épségének megóvásához fűződő társadalmi érdek	A közúti, vasúti, légi, vízi közlekedés biztonságához, illetve az abban résztvevők életének, testi épségének megóvásához fűződő társadalmi érdek	A szabálysértési hatóság, illetve a bíróság döntésének érvényesüléséhez, ezen keresztül a közlekedés biztonságához, illetve az abban résztvevők életének, testi épségének megóvásához fűződő társadalmi érdek
Elkövetési tárgy	Az elkövetőn kívül más személy (passzív alany)	-	-	-
Elkövetési magatartás	A közúti közlekedési szabályok megszegése (tevés vagy mulasztás)	Járművezetés	Járművezetés	Járművezetés
Eredmény	Súlyos testi sérülés (alapeset), maradandó fogyatékoság, súlyos egészségromlás, tömegszerencsétlenség, halál, kettőnél több ember halála, halálos tömegszerencsétlenség (minősített esetek)	Alapesetben nincs, súlyos testi sértés, maradandó fogyatékoság, súlyos egészségromlás, tömegszerencsétlenség, halál, kettőnél több ember halála, halálos tömegszerencsétlenség (minősített esetek)	Alapesetben nincs, súlyos testi sértés, maradandó fogyatékoság, súlyos egészségromlás, tömegszerencsétlenség, halál, kettőnél több ember halála, halálos tömegszerencsétlenség (minősített esetek)	-

Tényállás	235. § Közúti baleset okozása	236. § Járművezetés ittas állapotban	237. § Járművezetés bódult állapotban	239/B. § Járművezetés az eltiltás hatálya alatt
Okozati összefüggés	Elkövetési magatartás és az eredmény között	Elkövetés módja és a minősített eset eredménye között	Elkövetés módja és a minősített eset eredménye között	-
Elkövetés helye	-	Közút vagy közforgalom elől el nem zárt magánút	Közút vagy közforgalom elől el nem zárt magánút	-
Elkövetés ideje	-	-	-	A járművezetéstől eltiltás hatálya alatt
Elkövetés módja	-	Ittas állapotban	Vezetési képességre hátrányosan ható szer befolyása alatt	-
Elkövetés eszköze	-	Vasúti jármű, légi jármű, gépi vagy nem gépi meghajtású úszólétesítmény, közúti gépi meghajtású jármű, nem gépi meghajtású jármű	Vasúti jármű, légi jármű, gépi vagy nem gépi meghajtású úszólétesítmény, közúti gépi meghajtású jármű, nem gépi meghajtású jármű	A járművezetéstől eltiltás érvényesülési körébe tartozó légi, vasúti, vízi vagy közúti jármű
Alany	A közúti közlekedési szabályok hatálya alatt álló személy, kivéve gyalogos és utas (vezető)	Járművezető	Járművezető	Járművezetéstől eltiltott járművezető
Bűnösség	Gondatlan	Szándékos (alapeset), gondatlan (minősítő körülmények)	Szándékos (alapeset), gondatlan (minősítő körülmények)	Szándékos

5. ábra: A közúti közlekedési bűncselekmények tényállási elemei²³

²³ BLASKÓ Béla (2020): *Magyar Büntetőjog Általános rész* alapján.

5. AZ EGYES KÖZÚTI KÖZLEKEDÉSI BŰNCSELEKMÉNYEK

5.1. Közúti baleset okozása

A bűncselekmény tényállását a Btk. az alábbiakban határozza meg:

„235. § (1) Aki a közúti közlekedés szabályainak megszegésével másnak vagy másoknak gondatlanságból súlyos testi sértést okoz, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

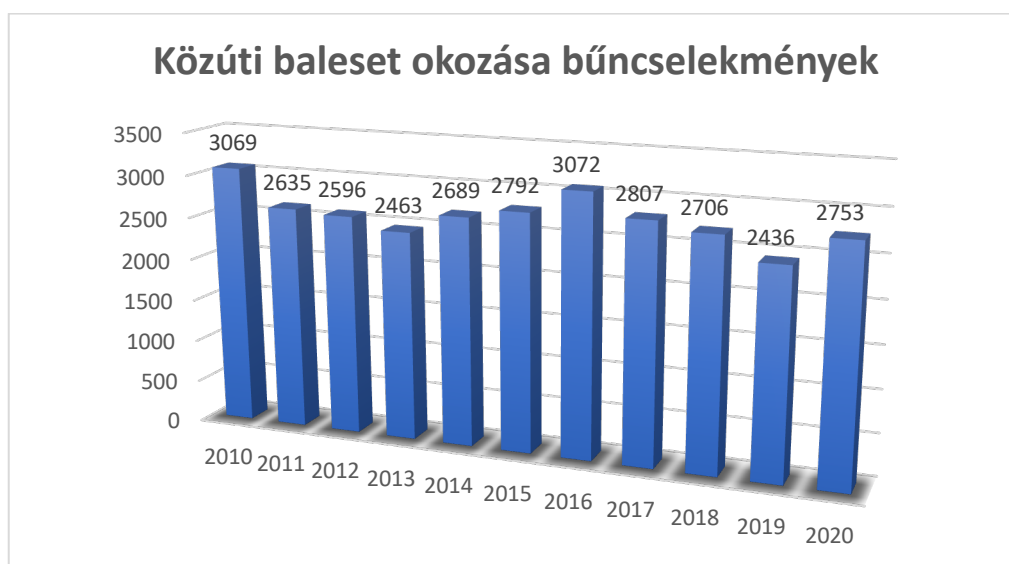
(2) A büntetés

a) három évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekmény maradandó fogyatékoságot, súlyos egészségromlást vagy tömegszerencsétlenséget,

b) egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekmény halált,

c) két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekmény kettőnél több ember halálát okozza, vagy halálos tömegszerencsétlenséget okoz.”

E bűncselekmény előfordulását tekintve az elmúlt években közel állandó aránnyal rendelkezik: 13-15% közé tehető ez a mutató, így jelentősége rendkívül nagy. Az esetszámokat az alábbi diagram szemlélteti:

6. ábra: A közúti baleset okozása bűncselekmények 2010 és 2020 között²⁴

²⁴ Az adatok forrása: Tájékoztató a 2020. évi bűnözésről (2021). Budapest, Legfőbb Ügyészség.

5.1.1. A közúti baleset okozása jogi tárgya

E jellemző kettős, azaz a közúti közlekedés biztonságához, valamint az abban résztvevő személyek életének, testi épségének megóvásához fűződik. A fő jogi tárgy a közúti közlekedésbiztonság védelmét szolgálja.

5.1.2. A közúti baleset okozása elkövetési tárgya

A bűncselekmény elkövetési tárgya az elkövetőn kívüli más személy lehet, akin a sértő jellegű eredmény megvalósul, azt elszenvedi. Tehát az a járművezető, aki magatartásával kizárólag saját magának okoz legalább 8 napon túl gyógyuló súlyos sérülést, nem vonható felelősségre ezen deliktum elkövetése miatt. Ebben az esetben szabálysértési eljárás kezdeményezésének van helye.

5.1.3. A közúti baleset okozása elkövetési magatartása

Az elkövetési magatartást a közúti közlekedési szabályok megszegése valósítja meg. Ezt tevéllel és mulasztással is el lehet követni. A bűncselekmény úgynevezett keretdispozíció, mely azt jelenti, hogy maga a törvényi tényállás nem határozza meg a közúti közlekedés szabályait, és nem definiálja azt sem, hogy konkrétan mely közúti közlekedési szabály megszegésével történik a bűncselekmény elkövetése.

A legfontosabb ágazati jogszabályok tekintetében legnagyobb jelentősége a KRESZ szabályainak van, másodsorban említhető meg a közúti közlekedésről szóló törvény (Kkt.)²⁵. Bár a jogszabályi hierarchiában a törvény magasabb rendűnek minősül, a részletszabályokat az előbbi rendelet tartalmazza. Fontos kiemelni, hogy a KRESZ-ben nevesített egyes szabályok közül csak a forgalmi szabályok megszegésével lehet elkövetni a bűncselekményt. Konkrétabban fogalmazva, a megszegett forgalmi szabálynak alkalmasnak kell lennie arra, hogy másnak vagy másoknak legalább súlyos sérülése keletkezzen. Könnyű belátni, hogy például a KRESZ 5. § (1) bekezdésének f) pontjában tárgyalt kötelező gépjármű-felelősségbiztosítási fedezet nélkül történő közlekedés önmagában nem alkalmas arra, hogy másnak vagy másoknak súlyos testi sértést okozzon.

Természetesen nem szükséges, hogy a járművezető több szabályt megszegjen a bűncselekmény megvalósulásához, elegendő akár egynek a megszegése is. Több

²⁵ 1988. évi I. törvény a közúti közlekedésről

szabályszegés esetén nem valósul meg többrendbeli bűncselekmény, ellenben e körülményt a bíróság a büntetés kiszabása körében értékelheti.

A leggyakoribb szabályszegések közül kiemelhetjük az elsőbbségre és az előzésre, a megengedett legnagyobb sebességre, a bekanyarodásra és az úton történő haladásra vagy a követési távolságra vonatkozó szabályok megszegését.

Ahogy azt fentiekben kifejtettem, a bűncselekmény diszpozíciójának keretét elsődlegesen a KRESZ, valamint e jogszabály függelékei töltik ki. A további jelentőséggel bíró jogszabályok között említhetjük meg a 6/1990. KöHÉM rendeletet²⁶ (melyre „műszaki KRESZ” néven is szoktak utalni), illetve a 326/2011. kormányrendeletet.

5.1.4. A közúti baleset okozása eredménye

A bűncselekmény alapesetének vonatkozásában a súlyos testi sérülést kell kiemelni, míg a minősített esetek eredményeit a törvényi tényállás (2) bekezdése definiálja. Ezek biológiai típusú sértő eredmények, melyeket büntetési tételük felsorolása mellett az alábbi táblázat szemlélteti.

	Eredmény	Szabadságvesztés ideje
1.	súlyos testi sértés	3 hónap-1 év
2.	maradandó fogyatékoság	3 hónap-3 év
	súlyos egészségromlás	
	tömegszerencsétlenség	
3.	halál	1-5 év
4.	kettőnél több ember halála	2-8 év
	halálos tömegszerencsétlenség	

7. ábra: A biológiai típusú sértő eredmények büntetési tételei a közúti baleset okozásánál

5.1.5. A közúti baleset okozása okozati összefüggése

A bűncselekmény elkövetése akkor valósul meg, ha a járművezető által megvalósított közúti közlekedési szabályszegés idézte elő más vagy mások súlyos sérülését, vagy a minősített eseti eredmények bekövetkezését. Ha az eredmény nem ilyen szabályszegés miatt alakult ki, akkor nem állapítható meg a bűncselekmény elkövetése.

²⁶ 6/1990. (IV. 12.) KöHÉM rendelet a közúti járművek forgalomba helyezésének és forgalomban tartásának műszaki feltételeiről

5.1.6. A közúti baleset okozása alanya

Kizárólag olyan személy követheti el a bűncselekményt, aki a közúti közlekedési szabályok hatálya alatt áll. A Btk. a 240. § (2) bekezdésében foglalt értelmező rendelkezésében kimondja, hogy a bűncselekmény alkalmazásában nem tekinthetők közlekedési szabályoknak a gyalogosokra és az utasokra vonatkozó rendelkezések. Így tehát kizárt, hogy e bűncselekmény elkövetője gyalogos vagy utas legyen, tehát csak járművezetőként lehetséges az elkövetés. A KRESZ 1. számú függelék III. fejezetének a) pontja alapján vezető az a személy, aki úton járművet vezet, vagy állatot hajt (vezet). A segédmotoros kerékpárt és a kerékpárt toló személy nem minősül vezetőnek. A gépkocsivezetés oktatása és az azt követő gyakorlati vizsga során vezetőnek az oktató minősül.

Kiemelendő, hogy a bűncselekmény megvalósulása szempontjából nem szükséges azt vizsgálni, hogy a tettes rendelkezik-e az adott járműkategória vezetéséhez szükséges vezetői engedéllyel.

5.1.7. A közúti baleset okozása bűnössége

A bűncselekmény elkövetése kizárólag gondatlan bűnösséggel lehetséges. Ugyan az elkövetési magatartást, azaz a szabályok megszegését az elkövető megvalósíthatja gondatlan és szándékos bűnösséggel is, azonban az alapesetben megjelölt eredmény (súlyos sérülés) tekintetében a bűnössége kizárólag gondatlan lehet. Társtettesség és részesi magatartás nem kapcsolódhat a tettes cselekményéhez, illetve a bűnösségből adódóan ezen deliktum kísérlete is kizárt.

Megjegyzendő, hogy a tényállás és a pályamunkámban nem részletezett súlyos testi sértést eredményező közúti veszélyeztetés elhatárolását a bűnösség alapján tudjuk elvégezni. Azaz ez utóbbi bűncselekménynél az elkövető minden esetben szándékosan idézi elő a veszélyhelyzetet, azonban az eredmény (súlyos testi sértés) tekintetében kizárólag gondatlanság terhelheti. Ezt nevezzük limitált veszélyeztetési szándéknak, vagyis amikor az elkövető szándéka kizárólag a veszélyhelyzet előidézésére terjed ki. A közúti baleset okozása bűncselekmény alapesete kizárólag gondatlan bűnösséggel valósulhat meg, tehát az eredmény bekövetkezését megelőzően nem jöhet létre szándékosan előidézett veszélyhelyzet.

5.1.8. A közúti baleset okozása bizonyítása

A bűncselekménnyről a nyomozó hatóság (rendőrség) a leggyakrabban állampolgári bejelentés útján szerez tudomást. Ezt úgy kell érteni, hogy az adott balesetben résztvevő személy, vagy az azt észlelő szemtanú jellemzően a 112-es segélyhívót telefonon felhívva teszi meg bejelentését. A bejelentés adatlapjának hívásfogadó központból történő továbbítását követően a tevékenységirányító központ (TIK) ügyeletes rendszerint szolgálati EDR rádión irányítja a megfelelő rendőri egységet a helyszínre, amely általában az elsődleges intézkedéseket végző járőri állományt vagy a balesethelyszínelőt jelenti.

Kisebb részben, ám szintén jellemzően a hatóság egészségügyi intézmény, ellátást végző orvos által kezdi meg intézkedését, azon okból kifolyólag, hogy a tudomásra jutást megelőzően a baleset részesét (sértettjét) a mentőszolgálat vagy más személy kórházba szállítja. Amennyiben az egészségügyi személyzet tudomást szerez arról, hogy az ellátásra jelentkező közlekedési baleset, illetőleg bűncselekmény következtében sérült meg, minden esetben köteles a rendőrség értesítésére.

A hatóság eljáró tagja a küldést követően megjelenik a baleset helyszínén, ahol a Be. 207. szakaszában foglaltak alapján szemlét tart, mivel a bizonyítandó tény megismeréséhez és megállapításához szükség van személy, tárgy és helyszín megtekintésére, megfigyelésre. A szemlén fel kell kutatni és össze kell gyűjteni a tárgyi bizonyítási eszközöket és gondoskodni kell a megőrzésükről. A bizonyítás szempontjából jelentős körülményeket részletesen rögzíteni kell. A szemle tárgyáról a helyszínen eljárók kép-, hang-, illetve kép- és hangfelvételt, rajzot vagy vázlatot készítenek, és azt a helyszíni szemléről szóló jegyzőkönyvhöz csatolják.

A közlekedési balesetek helyszíni szemlét „mostohagyereknek” mondhatjuk a kriminalisztikán belül, hiszen a hazai, szemlével foglalkozó szakirodalom döntő többsége más bűncselekmények és a rendkívüli halálesetek helyszínére összpontosít.

Itt ejtenék szót arról, hogy a baleseti helyszínelők „szent könyve”, azaz a 60/2010. ORFK utasítás²⁷ 2. o) pontjában meghatározza a helyszínes bűncselekmény fogalmát. Eszerint ez a Btk. Különös Részében meghatározott olyan bűncselekmény, amelynek elkövetése során a tanúsított magatartás vagy ennek következménye a környezetben az elkövetést tükröző elváltozást hozott vagy hozhatott létre, továbbá azon bűncselekmények,

²⁷ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás a közlekedési balesetek és a közlekedés körében elkövetett bűncselekmények esetén követendő rendőri eljárás szabályairól

amelyek elkövetési helye a tényállási elemek, illetve a felderítés tekintetében jelentőséggel bírnak vagy bírhatnak.

A Be. vonatkozó szabályai megengedik, hogy a nyomozó hatóság már a szemle során szakértőt alkalmazzon. Erre nagy kiterjedésű, bonyolult helyszínek esetében, illetve a baleset bekövetkezési mechanizmusának tisztázása céljából lehet szükség. Adott esetben a járművek műszaki állapotának vizsgálatát is el tudja végezni a szakértő. Később benyújtandó szakvéleményében már utalhat a helyszíni szemlén tapasztalt tényekre. A tapasztalat szerint, ha a szakértő a helyszíni szemle során a bizottság munkájában részt vesz, akkor a munkája lényegesen alaposabb, az eredmény megbízhatóbb lehet.²⁸

Természetesen a forgalom zavartalanságának biztosítása céljából jelentőséggel bír, hogy a szemlét minél rövidebb idő alatt befejezzék. Ezen bizonyítási cselekményt tekintve azonban még nagyobb jelentősége van a szakszerűségnek, mivel a helyszín adott állapota gyakorlatilag megismételhetetlen. Kiemelt fontossága van az ütközési és (gyalogos esetében) az elütési pont, a járművek baleset utáni helyzetének meghatározásának.

Itt utalnék arra, hogy a közúti közlekedési balesetek szabálysértésnek vagy bűncselekményeknek minősülhetnek, így az adott jogszabályoknak megfelelően kell lefolytatni a helyszíni eljárást. Természetesen mindkét esetben a megalapozott jogi döntéshez ugyanazokra a helyszínen beszerezhető információkra és adatokra van szükség. Erre tekintettel a két eljárásban hasonló ideig kellene tartania a helyszíni szemlének. A gyakorlatban azonban a közúti közlekedési bűncselekmények helyszínén lényegesen hosszabb ideig tart a helyszíni eljárás.²⁹

Már a helyszínen fel kell kutatni a baleset tanúit, akik kihallgatását akár haladéktalanul is elvégezheti a hatóság tagja. Más esetben a tanúkihallgatásokra a későbbi vizsgálat során kerül sor.

Napjainkban elterjedésükkel egyre nagyobb jelentőségük van a különféle kamerák felvételeinek beszerzésének. Közlekedési baleset helyszínén a település önkormányzata, a rendőrség, esetleg cégek és magánszemélyek által üzemeltetett és kezelt térfigyelő kamerák megtekintése és a rögzített felvétel lefoglalása indokolt lehet. Az utóbbi időben növekedett a gépjárművekben elhelyezett menetrögzítő kamerák (ún. dashcam-ek) száma is, így nem mehetünk el jelentőségük mellett.

²⁸ DR. MELEGH Gábor (2004): *Gépjárműszakértés*. Budapest, Maróti Könyvkereskedés és Könyvkiadó Kft.

²⁹ MAJOR Róbert (2021): Közúti közlekedési balesetek miatt kialakult torlódások okozta idővesztesség csökkentésének lehetőségei, avagy miként gyorsítható a helyszíni eljárás. *Belügyi Szemle*, 69 évfolyam 6. szám. 1017.

8. ábra: Szabályszegés menet rögzítő kamera felvételén
forrás: saját gyűjtés

Kiemelt figyelmet kell fordítani a Be. és a kapcsolódó jogszabályok lefoglalásra vonatkozó szabályainak betartására, a lefoglalással érintett és le nem foglalt bűnjelek kezelésére, mivel a hanyag munkavégzés a későbbi bizonyítást megnehezítheti, akár lehetetlenné is teheti.

Amennyiben a sérült személy(ek) ellátását végző egészségügyi személyzet, mentőszolgálat kétséget kizáróan meg tudja állapítani, hogy súlyos sérülést, leggyakrabban csonttörést szenvedett el a baleset valamely résztvevője, abban az esetben az intézkedő közlekedésrendészeti állománynak az elsődleges adatok alapján meg kell határoznia, hogy mely személy a baleset feltételezett okozója. Ellene ezen bűncselekmény elkövetésének gyanúja miatt a nyomozás elrendelésének van helye.

A szemle lefolytatását követően a helyszínen intézkedő balesethelyszínelő elkészíti a szükséges iratokat, ezek a továbbiakban, a nyomozás elrendelését követően a baleseti vizsgálóra szignált nyomozási iratok részét képezik. A kezdőiratok és a szükséges KBS adatszolgáltatás elkészültével kezdetét veszi a tényleges vizsgálati munka.

Az időszerűség követelményének történő megfelelés céljából már az eljárás korai szakaszában indokolt lehet az elkészült egészségügyi iratok, orvosi dokumentáció beszerzése. Egyszerűbb megítélésű ügyekben elegendő lehet orvosi látlelet és vélemény kérése az egészségügyi ellátást végző kórháztól, melyen az elszenvedett sérülések latin és magyar megnevezése mellett a bűncselekmény minősítése szempontjából elengedhetetlenül szükséges

gyógytartam és a maradandó fogyatékosagra vagy súlyos egészségromlásra utaló orvosi vélemény is megtalálható.

Gyakori, hogy a fenti tények megállapítása céljából szükségessé válik igazságügyi orvosszakértő kirendelése. A szakértőt kiválaszthatjuk a szakértői névjegyzékből, vagy személyét szakértői intézet (Nemzeti Szakértői és Kutató Központ, NSZKK) jelöli ki. Kijelölés esetében ügyelni kell arra, hogy a Be. szabályai értelmében a büntetőeljárásban résztvevő személyek tájékoztatása ne maradjon el a szakértő személyéről. Ennek az esetleges kizárási okok fennállása esetén lehet nagy jelentősége. A szakértő részére meg kell küldeni a szükséges iratokat, melyeket megvizsgálva el tudja készíteni szakvéleményét. Amennyiben a szükséges, a sértett szakértő általi személyes vizsgálatára is sor kerülhet.

Ahogy arra már utaltam, a nyomozás időszerűsége nem mellőzhető szempont. Sajnálatos módon az a tapasztalat, hogy a szakértői intézmények, szakértők a törvényben meghatározott maximális határidőt ki szokták használni a szakvélemény elkészítése tekintetében. Sőt, gyakran a szakvélemény benyújtása előtt is kéri a határidő meghosszabbítását a lehetséges leghosszabb időtartamra. Ennek oka szinte kivétel nélkül a szakértők és az intézetek nagyfokú leterheltsége és kapacitáshiánya.

A szakértő kirendelése határozattal történik, melynek szükséges tartalmi elemeit a szakértői törvény (Szaktv.)³⁰ 45. szakasza határozza meg. Ezzel kapcsolatban nem jellemző problémák felmerülése, mivel a szakértőt kirendelő határozat elkészítésére a Robotzsaru NEO rendszer szakértői modulját kell használni. A modul a kirendelést végzőt a szükséges adatok kitöltése közben gyakorlatilag végigvezeti a folyamaton, így a hibázás lehetősége csekély. Az elkészített irat átírására, módosítására már nincs lehetőség.

5.2. Járművezetés ittas állapotban

A bűncselekmény Btk. szerint tényállása a következő:

236. § (1) Aki ittas állapotban vasúti vagy légi járművet, gépi meghajtású úszólétesítményt vagy közúton, illetve közforgalom elől el nem zárt magánúton gépi meghajtású járművet vezet, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés büntett miatt

a) három évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekmény súlyos testi sértést,

³⁰ 2016. évi XXIX. törvény az igazságügyi szakértőkről

b) egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekmény maradandó fogyatékossgot, súlyos egészségromlást vagy tömegszerencsétlenséget,
c) két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekmény halált,
d) öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekmény kettőnél több ember halálát okozza, vagy halálos tömegszerencsétlenséget okoz.

(3) Aki ittas állapotban nem gépi meghajtású úszólétesítmény vagy közúton, illetve közforgalom előtt el nem zárt magánúton nem gépi meghajtású jármű vezetésével a (2) bekezdésben meghatározott következményt idézi elő, az ott tett megkülönböztetés szerint büntetendő.

E bűncselekmény előfordulását vizsgálva arra a következtetésre juthatunk, hogy hosszú évek óta ez a leggyakrabban megvalósuló közlekedési bűncselekmény, melyet túlnyomó többségben a közúti járművezetéssel összefüggésben követnek el. Az éves esetszám 10-15 ezer körülire tehető. Ez már önmagában meghatározza jelentőségét. A bűncselekmény azért veszélyes a társadalomra, mert az alkoholt fogyasztó ember reakcióideje, ítélőképessége megváltozik, így a legkisebb hibából is nagyon súlyos károk, balesetek következhetnek be. Ezen okok miatt az alkoholfogyasztás sem jogilag, sem erkölcsileg nem engedhető meg.³¹

A korábbi Btk.³² ittas járművezetés esetén a befolyásoltságot határozta meg, mint a büntethetőség feltételét, amit a hatóságnak kellett bizonyítani. A bizonyítás nehézkes volt, az elkövető bizonyos védekezéseinek (ráívás, azaz amikor a balesetet követő alkoholfogyasztásra hivatkozott, vagy a felszállóágas védekezés, amikor közvetlenül a baleset előtt fogyasztott alkoholt, ami még nem szívódott fel a baleset idejére) kizárása nagy terhet rótt a hatóságokra, illetve az igazságügyi orvosszakértőkre, ez mellett nem is mindig járt eredménnyel. A jelenlegi, azaz a 2013. július 1-én hatályba lépett büntető törvénykönyv már újabb szellemben fogalmazta meg a tényállást, azaz a törvény az ittas állapotot már egy konkrét értéket meghaladó szinthez köti, ráadásul nem rendeli feltételnek a befolyásoltságot az ittasság megállapításához. Ez a jelenlegi szabályozás szigorúbb, a hatóságok részére könnyebbé teszi a bizonyítást, a bíróság szempontjából pedig egyértelműen értelmezhető.³³

³¹ POLYÁKOVICS Balázs (2021): Járművezetés ittas állapotban és a zero tolerancia – egy kutatás eredményei. *Közbiztonsági Szemle*, II. évfolyam 1. szám. 40.

³² 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről

³³ MÉSZÁROS Gábor (2017): A közlekedésbaleset-megelőzés rendszerének információs folyamatai. *Magyar Rendészet*, 17. évfolyam 2. szám. 136-137.

5.2.1. A járművezetés ittas állapotban jogi tárgya

A bűncselekmény jogi tárgya a korábban említettek szerint kettős, vagyis a közlekedés biztonságához, illetve az abban résztvevők életének, testi épségének megóvásához fűződő társadalmi érdek. A KRESZ 4. § (1) bekezdésének c) pontja alapján járművet az vezethet, aki a vezetési képességre hátrányosan ható szer befolyása alatt nem áll, és szervezetében nincs szeszes ital fogyasztásából származó alkohol. Az egyéb (vasúti, légi, vízi) közlekedési ágazati szabályok hasonló szabályt tartalmaznak. A bűncselekmény lényegében e szabály megszegését szankcionálja. Általánosságban a büntetőjogban az ittaság ténye súlyosító körülmény³⁴, e bűncselekmény vonatkozásában viszont maga az ittaság ténye alapozza meg a büntetőjogi felelősségre vonást. (Ilyen tekintetben hasonló sajátosságú bűncselekmény például a Btk. 438. szakaszában nevesített köteleességszegés szolgálatban.)

5.2.2. A járművezetés ittas állapotban elkövetési magatartása

A deliktum elkövetési magatartása a járművezetés, melyen a jármű mozgásba hozatalát, valamint a jármű műszaki berendezéseinek a haladás érdekében való működtetését értjük. A bűncselekmény megállapításának feltétele, hogy az ittas állapotú elkövető irányítsa a mozgásban lévő járművet, így például a motor vezetési szándékkal történő beindítása kísérletnek minősül.

5.2.3. A járművezetés ittas állapotban elkövetési eszköze

A bűncselekmény elkövetési eszközét egyrészt vasúti, légi járműben, gépi meghajtású úszólétesítményben, illetve közúti gépi meghajtású járműben határozhatjuk meg. A felsorolt járműfajták meghatározását a vonatkozó ágazati jogszabályok³⁵ tartalmazzák.

A közúti jármű fogalmának meghatározása a KRESZ az I. számú függelékében található. Eszerint a jármű közúti szállító- vagy vontató eszköz, ideértve az önjáró vagy vontatott munkagépet is. A mozgáskorlátozottak közlekedésére szolgáló, emberi erővel tolt vagy hajtott kerekes szék és a gépi meghajtású kerekes szék - ha sík úton önerejéből 10 km/óra sebességnél gyorsabban haladni nem képes, továbbá a gyermekkocsi és a talicska - azonban

³⁴ 56. BK vélemény a büntetéskiszabás során értékelhető tényezőkről

³⁵ 2005. évi CLXXXIII. törvény a vasúti közlekedésről, 1995. évi XCVII. törvény a légiközlekedésről, 2000. évi XLII. törvény a víziközlekedésről

nem minősül járműnek. Az ilyen eszközökkel közlekedő személyek gyalogosoknak minősülnek.

Fontos kiemelni, hogy a Btk. 236. szakaszában meghatározott „gépi meghajtású jármű” és a KRESZ szerinti „gépjármű” fogalma nem azonos. A büntető törvénykönyvben szereplő fogalom egy tágabb kategóriát jelent, azaz ebbe azon járművek is beletartoznak, amelyeket a KRESZ nem minősít gépjárműnek, de azokat gép hajtja. A Btk. értelmezésében például mezőgazdasági vontatóval, lassú járművel, segédmotoros kerékpárral és villamossal is el lehet követni e bűncselekményt, mivel ezek gépi meghajtású járműveknek minősülnek. Olyan elektromos kerékpár is lehet elkövetési eszköz, amelynek nincsen pedálja, így emberi erővel nem hajtható.

5.2.4. A járművezetés ittas állapotban elkövetési helye

Az elkövetés helye közút vagy közforgalom elől el nem zárt magánút lehet. A KRESZ 1. számú függelékének meghatározása szerint az út a gyalogosok és a közúti járművek közlekedésére szolgáló terület (közút), illetőleg magánterület (közforgalom el nem zárt magánút). A közút megnevezéséből adódóan a mindenki, azaz a köz által igénybe vehető utat jelenti. A közforgalom el nem zárt magánút lényegében ugyanezt jelenti, mivel rendeltetése szintén a köz forgalmát biztosítja. Vagyis a közforgalom elől el nem zárt magánút funkcionálisan ugyancsak közút. Ilyen terület például egy bevásárlóközpont parkolója, vagy az itt található út, melyek a közforgalom számára nyitottak.

Nem mellőzhető, hogy a Btk. 240. szakaszának (1) bekezdésének értelmében a közúton elkövetett bűncselekményekre megállapított rendelkezéseket kell alkalmazni akkor is, ha a közúti járművezetésre vonatkozó szabályok megszegése nem közúton okoz legalább súlyos testi sértést vagy halált.

5.2.5. A járművezetés ittas állapotban elkövetési módja

Az elkövetés módját az ittas állapotban történő elkövetés, vezetés jelenti. A Btk. 240. szakaszának (3) bekezdésében foglalt értelmező rendelkezés szerint ittas állapotban lévő személy az, akinek a szervezetében 0,50 gramm/liter véralkohol-, illetve 0,25 milligramm/liter levegőalkohol-koncentrációnál nagyobb érték előidézésére alkalmas szeszes ital fogyasztásából származó alkohol van. A 3/2013. BK vélemény alapján a bűncselekmény az egyéb feltételek megléte mellett akkor állapítható meg, ha az elkövető vérében lévő véralkohol-, illetve levegőalkohol-koncentráció a vezetéskor meghaladja a törvényben írt

mértéket, tehát nem mellőzhető a vezetéskori alkoholszint (koncentráció foka) meghatározása.³⁶

5.2.6. A járművezetés ittas állapotban alanya

Értelemszerű, hogy a bűncselekmény alanya csak járművezető lehet. Pályamunkámban a közúti baleset okozása bűncselekmény alanyának részletezésénél már említést tettem a vezető KRESZ szerinti definíciójáról, így itt csak arra térnék ki, hogy bírói gyakorlat alapján járművezetőnek minősül a kerékpáros, illetve a segédmotoros kerékpár vezetője is, e tényállás szempontjából azonban figyelemmel kell lenni a jármű fajtájára is. A bűncselekmény megvalósulása szempontjából irreleváns az, hogy a jármű vezetője rendelkezik-e az adott járműkategória vezetéséhez szükséges engedéllyel.

5.2.7. A járművezetés ittas állapotban bűnössége

A bűncselekmény az alapeset tekintetében szándékosan követhető el, a minősítő körülményekre azonban csak az elkövető gondatlansága terjedhet ki.

A szándékosság kapcsán szükséges megjegyezni, hogy az elkövető tudatának át kell fognia az alkoholfogyasztás tényét, valamint azt is, hogy az adott jármű ittas állapotban történő vezetése jogellenes.

A minősített esetekkel kapcsolatban arról tehetünk említést, hogy a fő rendező elv az okozott biológiai típusú sértő eredmény súlyossága, illetve a passzív alanyok száma.

A többi közlekedési bűncselekményhez hasonlóan e deliktumnál is szükséges az okozati összefüggést vizsgálni, mivel akkor tartozik az elkövető felelősséggel a minősített esetekért, ha a biológiai típusú sértő eredmény okozati összefüggésben áll az elkövetési magatartással.

5.2.8. A járművezetés ittas állapotban bizonyítása

A bűncselekmény bizonyításának kifejtését megelőzően ismertetném a közlekedésbiztonsági tevékenység egyes részeleit. E tevékenységek hármas felosztását tartalmazza a 3E rendszer, mely az alábbi elemekből áll:

- Közlekedési felvilágosítás, nevelés (Education)
- A közlekedési szabályok betartatása, közúti ellenőrzés (Enforcement)
- Mérnöki tevékenység, a kritikus baleseti helyek megszüntetése (Engineering)

³⁶ 3/2013. (VII.8.) BK vélemény az ittas járművezetés megállapíthatóságáról

A bűncselekmény elkövetésére rendszerint a fenti felosztás második részét képező közúti közlekedésrendészeti ellenőrzés során derül fény. A Rendőrségről szóló törvény (Rtv.)³⁷ 44. szakasza (1) bekezdésének c) pontja alapján a rendőr a jármű vezetőjét a rendszeresített eszközzel légzésminta, ha nála a vezetési képességére hátrányosan ható szer befolyása vagy alkoholfogyasztás miatt bűncselekmény vagy szabálysértés, illetve a közúti közlekedéssel kapcsolatban kiszabható, közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegés gyanúja merül fel, az egészségügyi szolgálat igénybevételével vér-, vizelet- és műtétnek nem minősülő módon egyéb minta adására kötelezheti. E jogalapra hivatkozással a szolgálati szabályzat³⁸ a 24/A. szakasza alatt tárgyalja a közlekedésrendészeti ellenőrzés ezen speciális területének szakmai szabályait. A szabályok értelmében lehetőség szerint az intézkedés helyszínén, annak megkezdésekor az intézkedés alá vont jármű vezetőjét ellenőrizni kell alkoholfogyasztás kimutatására alkalmas, arra rendszeresített eszközzel. Amennyiben az ellenőrzés eredménye alkoholfogyasztásra utal, vagy nem vezet eredményre, abban az esetben haladéktalanul meg kell ismételni az ellenőrzés hiteles légalkoholmérő berendezéssel. Ha a berendezéssel elvégzett mérés eredménye alkoholfogyasztásra utal (tehát a készülék által kijelzett érték nem 0,00 mg/l), akkor újabb mérést kell elvégezni az első méréstől számítva 30 és 45 perc közötti időben. Az ismételt méréstől akkor lehet eltekinteni, ha egészségi állapota miatt vele szemben nem alkalmazható a hiteles mérőeszköz. Ennek legjellemzőbb példája, ha az intézkedés alá vont személy olyan tüdőbetegségben szenved, ami lehetetlenné teszi a mérőeszköz alkalmazását (megfűjását).

A hiteles mérőeszközzel történő ellenőrzés előtt a járművezetőt írásban, a rendszeresített nyilatkozaton nyilatkoztatni kell arra, hogy az intézkedést megelőzően fogyasztott-e (a szeszes italon kívül) a vezetési képességre hátrányosan ható szert, illetve tájékoztatni kell arra, hogy egészségi állapota okán mellőzött mérés esetén vér- és vizeletminta vétel iránt lehet intézkedni. A nyilatkozatot, illetve a tájékoztatás tudomásulvételét a járművezetővel minden esetben alá kell íratni. Rendkívül gyakori, hogy ez az aláírás elmarad, melynek fő oka az intézkedő rendőr figyelmetlensége. Természetesen nem ismeretlen az sem, ha az intézkedés alá vont személy állapota, együttműködési szándékának hiánya miatt nem hajlandó a nyilatkozat aláírására. Ennek tényét a nyomtatványon, illetve a későbbiekben elkészítendő iratokon (jelentés személyi szabadságot korlátozó intézkedésről, büntető feljelentés) jelezni kell.

³⁷ 1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről

³⁸ 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet a rendőrség szolgálati szabályzatáról

Amennyiben szükségessé válik, akkor a vérminta és a lehetőleg közel azonos időben végzett vizeletminta-vétel végrehajtása iránt az intézkedés megkezdését követően a legrövidebb időn belül kell intézkedni. Az egyik eset lehet, ha a már említett nyilatkozat vagy más adat alapján az intézkedést megelőzően a vezetési képességre hátrányosan ható egyéb szert fogyasztott, vagy egészségi állapota miatt vele szemben hiteles mérőeszköz nem volt alkalmazható, és az ittaság érzékelhető külső jegyei alapján az alkoholfogyasztás gyanúja fennáll. Az egyéb esetek között említhető, ha hiteles mérőeszközzel történő ellenőrzés a cselekményt követő 30 percen belül nem hajtható végre. Mintavételekre történhet intézkedés akkor is, ha a helyszínen alkalmazott mérőeszközzel, vagy a hiteles mérőeszközzel történő ellenőrzést a járművezető az egészségi állapotán kívül más okból megtagadja, például egész egyszerűen nem hajlandó a készülékbe befűjást produkálni. Erősen ittas állapotából kifolyólag is kerülhet sor mintavételekre, amennyiben ez lehetetlenné teszi a levegőminta biztosítását.

Találkozhatunk olyan esettel is, hogy a rendőri intézkedés alapjául szolgáló cselekményt követően fogyaszt szeszes italt a járművezető, vagy a helyszínt elhagyta, és szeszes ital fogyasztásának gyanúja fennáll. Ezekben az esetben is intézkedni kell a vér- és vizeletminták levételére a későbbi szakértői vizsgálat céljából.

Ha a járművezető önként nem hajlandó vizeletmintát adni, akkor kétszeri vérmintavételre kell intézkedni, az első mintavételtől számított legalább 30, de legfeljebb 45 perc elteltével. Kiemelendő, hogy semmi esetre sem kényszeríthető ki a vizeletminta adása. Szigorúan tilalmazott például testi kényszerrel történő lefogás és katéterezés a vizeletminta biztosítása céljából. Természetesen a vérminta levétele során a jogszabályi előírások betartása mellett van lehetőség testi kényszer és kényszerítő eszköz (bilincs) alkalmazására.

Ha alkoholfogyasztás, valamint a vezetési képességre hátrányosan ható egyéb szer fogyasztásának gyanúja egyaránt felmerül, akkor mindkettő vizsgálatára is intézkedni kell. Célszerű ehhez külön mintavételi egységcsomagokat használni, azonban ki kell emelni, hogy szükség esetén az ittas bizonyítása céljából levett minták is továbbíthatók a vezetési képességre hátrányosan ható szerek kimutatása céljából kirendelt szakértőnek.

Az ittaság ellenőrzésének részletesebb szabályait a vonatkozó országos rendőrfőkapitányi utasítás³⁹ tartalmazza. Bár az utasítás jelentősége a fentiekben tárgyalt szabályok rendeletbe foglalásával az elmúlt években csökkent, nem mellőzhető az abban foglaltakban figyelembevétele. Az utasítás meghatározza, hogy az ittaság ellenőrzésére kizárólag kalibrált

³⁹ 40/2018. (VI. 29.) ORFK utasítás az ittaság ellenőrzéséről

elektromos alkoholteszter, szavatós Spiratest alkoholkimutató indikátorcső (alkoholszonda) és hiteles légalkoholmérő berendezés alkalmazható. Ezek az eszközök csak szolgálati feladat ellátása érdekében használhatóak. Alkoholszondát kizárólag alkoholteszter hiányában lehet alkalmazni, bár megjegyzendő, hogy az utóbbi időkben végrehajtott technikai fejlesztések áldásos hatása miatt már nagyon ritka az, ha alkoholszonda használata válik szükségessé. Fontos szabály, hogy az ittaság ellenőrzését a cselekmény időpontját követően a lehető legrövidebb időn belül kell végrehajtani. Ez alól kivételt jelent az a kitétel, hogy a szeszes ital elfogyasztásának befejezésétől számított 10 perc elteltével kell végrehajtani az ellenőrzést. Ennek oka, hogy a szájüregben lévő alkohol tévesen a ténylegesnél jóval magasabb értéket eredményezhet. Az utasítás meghatározza azt is, hogy mire kell nyilatkoztatni szóban az ellenőrzés alá vont személyt, mire kell kioktatni, illetve, hogy kiket köteles még a rendőr közlekedési baleset esetén már a helyszínen. Baleset esetén, ha a járművezető részéről felmerül alkoholfogyasztás, akkor a járművet és vezető ruházatát át kell vizsgálni, hogy ott található-e szeszes italt tartalmazó, illetve annak tárolására alkalmas tárgy. Ilyen bontott csomagolású tárgyak megtalálása esetén azokat a törvényi rendelkezéseknek megfelelően le kell foglalni és a körülményeket részletesen rögzíteni kell. Az ellenőrzés időpontját és a mérés számszerű eredményét minden esetben rögzíteni kell a feljelentésben.

Ha a hiteles mérőeszközzel történő vizsgálat jogszabályi feltételei az intézkedés alá vont személy előzetes szóbeli nyilatkozata alapján fennállnak, akkor csak ebben az esetben fogantatható előállítás. A mérést megelőzően a mérést végrehajtó rendőr köteles meggyőződni arról, hogy a készülék alkalmas-e joghatással bíró, azaz bizonyító erejű mérés elvégzésére. Ez konkrétan azt jelenti, hogy ellenőrizni kell a hitelesítés hatályosságát. A készülékek hitelességét a sebességmérő készülékekhez hasonlóan hitelesítési bizonyítvány szavatolja, melyek a meghatározott időközönként elvégzett hitelesítési eljárást igazolják. Az utasítás 1. melléklete tartalmazza a jegyzőkönyvet, melyen a mérőeszköz alkalmazását kell rögzíteni. Ezt az iratot két példányban kell felvenni, egyik példányát a feljelentéshez szükséges csatolni, másik példányát pedig a kinyomtatott vizsgálati eredményekkel együtt az intézkedés alá vont személynek át kell adni. Az eredményeket tartalmazó szalag aláíratásának elmulasztása szintén gyakori problémát jelent a későbbi bizonyításban.

Talán nem tűnik úgy, hogy a fentiekben túl jelentőséggel bírnak az alábbiak, mégis egy gyakori problémára hívnám fel a figyelmet. Hiteles mérőeszköz alkalmazása esetén tapasztalható, hogy a készülék vizsgálati eredményeit tartalmazó szalagokon a mérések időpontjai kisebb-nagyobb mértékben eltérnek a ténylegestől. Ennek oka az lehet, hogy a leginkább elterjedt Dräger Alcotest 9510 HU típusú készülék saját áramforrást nem tartalmaz,

így áramkimaradás esetén a készülék belső órája „megáll”. Ismételt üzembe helyezés esetén értelemszerűen az órabeállítás a kimaradás időpontjában lévő pontos időtől indul újra. Ez rendkívül gyakran téves időbeállítást eredményez, melyek a bizonyítás tekintetében jelentőséggel bíró szalagokon valótlan adatokban nyilvánulnak meg. A probléma kiküszöbölése céljából a használat előtt indokolt az eszköz beállításainak ellenőrzése, illetve utólagos észlelés esetén a helyes idő meghatározása és írásban történő helyesbítése. Technikai szempontból megoldást jelenthet, ha beszerzésre kerülnének a készülékekhez a kikapcsolt állapotban is pontos időt biztosító, opcionálisan elérhető beépített hardverórák (Real Time Clock, RTC) is, melyek a gyártótól elérhetők.

9. ábra: Dräger Alcotest 9510 típusú hiteles légalkoholmérő készülék
forrás: <https://www.draeger.com/Products/Media/Draeger-Alcotest-9510-01-D-43786-2015.jpg>

Az ittaság helyszíni ellenőrzésével kapcsolatban meg kell említeni az ún. finn módszert, melyet az Európai Unió több tagállamának rendőrsége már évek óta sikeresen alkalmaz. Az ellenőrzési módszer biztosítja a járművezetők tömeges, gyors, hatékony és célhoz kötött, ugyanakkor jogszerű ittaság ellenőrzését. A módszer az elmúlt időszakban hazánkban is egyre inkább elterjedt. Az alkalmazás érdekében 2015-ben az ORFK Közlekedésrendészeti Főosztálya egy módszertani útmutatót adott ki. Az ellenőrzést minden esetben a hatályos ORFK utasítás alapján kell végrehajtani, azonban a módszertani útmutató segítséget nyújt a gyakorlati végrehajtás speciális szabályaihoz. A finn módszer lényegét az jelenti, hogy az adott helyen elhaladó járművek mindegyike megállításra kerül, majd annyi járművezetőt vonnak ellenőrzés alá, amennyi ellenőrző rendőr van a helyszínen. Ideális esetben minden jármű vezetője ellenőrzésre kerül. Egy helyszínen célszerű az ellenőrzést folyamatosan legfeljebb 40 percre végezni, majd 20 perc felfüggesztést követően folytatni, vagy új helyszínen megkezdeni. Az ellenőrzések csak elektromos alkoholteszterrel végezhetők, melyet passzív üzemmódban, mintavevő tölcserrel kell használni, és a helyszínen hiteles légalkoholmérő berendezést is kell üzemeltetni. Az ellenőrzést a legrövidebb idő alatt kell elvégezni, negatív eredmény esetén további intézkedést (igazoltatást, körözésben történő ellenőrzést) nem kell lefolytatni, kivéve, ha a rendőr olyan körülményt észlel, ami ezt feltétlenül indokolja. Pozitív eredmény esetében a járművezetőt az arra kijelölt helyre kell irányítani és vele szemben aktív üzemmódú mérést kell végrehajtani, majd a szükséges további intézkedéseket le kell folytatni. Ezt az ellenőrzést külön ezzel a feladattal megbízott rendőrök folytatják le. A módszer alkalmazása során szerzett tapasztalatok rendkívül kedvezőek, így az ittas vezetés elleni fellépés egy hatékony eszközről beszélhetünk.

A nyomozás elrendelését követően a bizonyítás szempontjából kiemelt jelentőséggel bíró eljárási cselekmények között említhetjük a szakértő kirendelését, az adatszerző tevékenységet, a tanúkihallgatásokat és a gyanúsított kihallgatását.

A levett vér- és vizeletminták vizsgálata céljából ezen bűncselekmény nyomozása során a büntetőeljárásban igazságügyi vegyészszakértő bevonása indokolt. A kirendelő határozatban a kötelező tartalmi elemeken túl meg kell jelölni a minták (mintavételi dobozok, jegyzőkönyvek) azonosító számát. Rendszerint a szakértő részére egyetlen jól megfogalmazott kérdést szükséges feltenni:

„Állapítsa meg a szakértő, hogy az X. Y.-tól levett vér- és vizeletmintákban (vagy vérmintákban) található-e szeszes ital fogyasztásából származó alkohol? Amennyiben igen, az mekkora mértékben határozható meg a mintavételek időpontjában?”

A nyomozó hatósághoz beérkező szakvéleményben a szakértő megállapítja a minták alkoholkoncentrációját, melyet gramm/literben (ezrelékben) határoz meg. Helyszíni ellenőrzésből kifolyólag kezdeményezett büntetőeljárásban az érték birtokában – a korábbi Btk. szabályaitól eltérően – a befolyásoltság további vizsgálata, meghatározása nem képezi a bizonyítás tárgyát, így ebben az esetben igazságügyi orvosszakértő kirendelése nem indokolt. Természetesen nem csak a szakértői véleményeknek lehet szerepe ezen bűncselekmény bizonyításánál. Különösen tettenérés nélküli esetekben fordul elő, hogy az elkövetett cselekmény (akár szabálysértési kategóriába tartozó baleset okozása) utáni alkoholfogyasztásra hivatkozik a jármű vezetője. Ilyen esetekben kiemelt szerepe van a tanúk felkutatásának és kihallgatásának. Amennyiben az alkoholfogyasztásra szórakozóhelyen, italboltban került sor, nem mellőzhető a járművezetőt szeszes itallal kiszolgáló személyzet (eladó, pultos) kihallgatása. Sok esetben rendkívül részletesen el tudják mondani, hogy pontosan milyen és mekkora mennyiségű italt fogyasztott el az elkövető. Az így beszerzett adatokat is a szakértő rendelkezésére tudjuk bocsátani.

Gyakran segítséget nyújthat térfigyelő kamerák felvételeinek beszerzése, melyek bizonyíthatják a gyanúsított járművezetést megelőző állapotát. Itt gondolni kell a nehézkes járásra, egyensúlyvesztésre, heves gesztikulációra.

10. ábra: Szórakozóhely térfigyelő kamerájának felvétele: a gépkocsijához igyekvő későbbi gyanúsítottnak ittassága miatt kapaszkodnia kell...

forrás: saját gyűjtés

A gyanúsított kihallgatása során természetesen a Be. szabályainak megfelelően lehetőséget kell biztosítani arra, hogy vallomását összefüggően előadhassa. Ha ennek során beismeri a bűncselekmény elkövetését, akkor is szükséges, hogy feltegyen számára bizonyos kérdéseket a kihallgatást végző. A kihallgatás során ki kell térni arra, hogy milyen szándékkal vezette ittas állapotban járművét, illetve azzal mekkora távolságot tett meg, mi volt az úticélja. Amennyiben intézkedés alá vonták, fel kell tenni arra vonatkozó kérdést, hogy a rendőri ellenőrzés helyszíne a kiindulási helyhez és a célhoz képest hol volt. Tisztázni indokolt az alkoholfogyasztás helyét, mennyiségét, okát. A büntetés kiszabásánál lehet jelentősége annak is, hogy egyedül utazott-e a járműben, vagy voltak utasai. A közlekedésben való részvétel körülményei (időjárási, látási, forgalmi, útviszonyok) is lényegesek lehetnek. Ezeknek a tényezőknek a büntetés kiszabásánál lehet jelentősége a későbbiekben. Nem ritka, hogy a gyanúsított vészhelyzetre hivatkozik (például kisgyermek rosszullete), ebben az esetben vizsgálni kell azt, hogy a Btk. végszükségre, mint büntethetőséget kizáró okra vonatkozó ismérvek fennállnak-e.

5.3. Járművezetés bódult állapotban

A törvényi tényállás a Btk. meghatározása szerint:

237. § (1) Aki a szeszes ital fogyasztásából származó alkohol kivételével vezetési képességre hátrányosan ható szer befolyása alatt vasúti vagy légi járművet, gépi meghajtású úszólétesítményt vagy közúton, illetve közforgalom elől el nem zárt magánúton gépi meghajtású járművet vezet, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés büntett miatt

- a) három évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekmény súlyos testi sértést,*
- b) egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekmény maradandó fogyatékossgot, súlyos egészségromlást vagy tömegszerencsétlenséget,*
- c) két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekmény halált,*
- d) öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekmény kettőnél több ember halálát okozza, vagy halálos tömegszerencsétlenséget okoz.*

(3) Aki a szeszes ital fogyasztásából származó alkohol kivételével vezetési képességre hátrányosan ható szer befolyása alatt nem gépi meghajtású úszólétesítményt, vagy közúton, illetve közforgalom elől el nem zárt magánúton nem gépi meghajtású jármű vezetésével a (2)

bekezdésben meghatározott következményt idézi elő, az ott tett megkülönböztetés szerint büntetendő.

A bűncselekmény elkövetési magatartása, eszköze, helye, módja, alanya, illetve bűnösségének ismérvei lényegében megegyeznek az előző fejezetben tárgyalt járművezetés ittas állapotban bűncselekménynél részletezetteknel.

5.3.1. A járművezetés bódult állapotban jogi tárgya

A jogi tárgy e bűncselekmény esetében is a korábban tárgyaltak szerint kettősnek mondható. A KRESZ 4. § (1) bekezdésének c) pontjának első fordulata alapján járművet az vezethet, aki a vezetési képességre hátrányosan ható szer befolyása alatt nem áll. A jogszabály fenti pontjának második fordulata nevesíti a szeszes ital fogyasztásából származó alkoholt. Az elkülönülő megfogalmazást részben a nyomatékosítás, részben a vezetési képességre hátrányosan ható szereknek az általánostól szigorúbb megítélése, kiemelkedően magas közlekedésbiztonsági kockázata indokolja.⁴⁰

5.3.2. A járművezetés bódult állapotban bizonyítása

Jellemző módon e bűncselekmény elkövetése közúti közlekedési ellenőrzés során jut a rendőrhatalóság tudomására. Rendkívül gyakori, hogy a járművezetővel szemben alkalmazott elektromos alkoholtesztér negatív, azaz 0,00 mg/l értéket jelez, ennek ellenére az általa mutatott klinikai tünetek arra utalnak, hogy az illető a vezetési képességre hátrányosan ható szert fogyasztott. Az alkoholtesztér alkalmazása azért is lényeges, mivel az alkohol, illetve a vezetési képességre hátrányosan ható szerek együttes hatása képes a klinikai tüneteket befolyásolni, így azok eredményéből érdemi következtetés nem vonható le.

Az alkalmazandó rendőri intézkedéseket a vonatkozó ORFK utasítás részletezi.⁴¹ Az utasítás meghatározza a bódító hatású szer, a bódult állapot, illetve a kábítószer fogalmát. Tárgyalja, hogy a rendőri intézkedés során okkal akkor feltételezhető az intézkedés alá vont személy kábítószer-fogyasztása, ha rajta a kábítószer okozta bódult állapotra jellemző testi és pszichikai tünetek, vagy az egyes kábítószeres fogyasztása okozta jellemző elvonási tünetek

⁴⁰ FÜLÖP Ágnes – FÜLÖP Natasa – MAJOR Róbert (2014): *A KRESZ értelmezése a joggyakorlatban*. Budapest, HVG-ORAC Lapkiadó Kft. 164.

⁴¹ 32/2014. (VIII. 29.) ORFK utasítás a bódító hatású szertől befolyásolt állapotú járművezetőkkel, valamint a kábítószerrel összefüggő bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható személyekkel szemben alkalmazandó rendőri intézkedésekről

észlelhetőek. Természetesen akkor is feltételezhető a fogyasztás, ha az illető kimutatható időn belüli kábítószerfogyasztásról nyilatkozik. A fogyasztás gyanúját erősíti, ha fentieken túlmenően a személynél vagy közvetlen környezetében kábítószer gyanúját keltő anyag, vagy az egyes kábítószeres élvezetéhez használatos eszköz tárgy (pl. injekciós tű, fecskendő, összegyűrt alufólia, cigaretta, papír stb.) fedezhető fel. Szintén erősíti a gyanút, ha a felsoroltak jellemző helyszínen (pl. szórakozóhelyen) vagy olyan személynél észlelhetőek, aki a kábítószer-fogyasztásban leginkább érintett csoportba (fiatal felnőtt) sorolható, vagy nála egyéb testi jelek, például tűszúrások nyomai is felfedezhetőek.

A járművezető bódult állapotának gyanúja esetén először az ittasság helyszíni ellenőrzését kell végrehajtani. A bódult állapot gyanújára utal, ha az ittasság ellenőrzésének eredménye negatív, és olyan testi és pszichikai tünetek észlelhetőek, amelyekből a bódult állapotra lehet következtetni. Amennyiben pozitív eredmény esetén olyan testi és pszichikai tünetek is észlelhetőek, amelyek nincsenek összhangban a mért eredménnyel vagy nem jellemzőek szeszes ital fogyasztásából származó alkohol szervezetben való kizárólagos jelenléte estére, az is a bódult állapot gyanújára utalhat. Ezeken túl erősíti a gyanút, ha a járművezető a vezetés megelőző 24 órán belüli fogyasztására nyilatkozik bódító hatású szernek.

Kiemelendő, hogy a tapasztaltakat összességükben kell megítélni. Egyes testi és pszichikai tünetek előidézésére egyéb állapotok (fáradtság, betegség) is alkalmasak. Egyéb testi jelnek oka lehet a felelősségre vonást meg nem alapozó beavatkozás, például egészségügyi kezelés is. Ezért az intézkedés alá vont személy mindezekre vonatkozóan nyilatkoztatni kell.

Kábítószer-fogyasztás vagy bódult állapot gyanúja esetén az intézkedés alá vont személy ruházatát, csomagját és a hozzá kapcsolható járművet minden esetben át kell vizsgálni, a tárgyi bizonyítási eszközként szóba jöhető kábítószer gyanúját keltő anyag, kábítószer élvezetéhez használatos eszközök, tárgyak feltalálása esetén a Be. megfelelő szabályainak megfelelően lefoglalásra kell intézkedni.

A mintavételek tekintetében kábítószer-fogyasztás gyanúja esetén amennyiben az intézkedés alá vont személyen kábítószer okozta bódult állapotra jellemző testi és pszichikai tünetek észlelhetőek, akkor a rendszeresített II. számú egységdoboz (kábitószeres befolyásoltság megállapítására) alkalmazásával vér- és vizeletminta vételére kell intézkedni. Ha kizárólag elvonási tünetek észlelhetőek, vagy kábítószer-fogyasztásra utaló nyilatkozat áll rendelkezésre, akkor csak egyszeri vizeletvételt kell intézkedni (I. számú egységdoboz alkalmazásával, mely a kábítószer-fogyasztás megállapítására alkalmas). Ha rendelkezésre áll

nyálminta helyszíni előszűrésére alkalmas rendszeresített eszköz, úgy a bódult állapot felmerülő gyanúja esetén a járművezetőt nyálminta adására kell kötelezni. A gyanú hiányában azonban a járművezető mintaadásra nem kötelezhető. Ezen túl a bódult állapot gyanúja esetén vér- és vizeletvételre is kell intézkedni, majd a mintákat a II. számú egységdobozban kell biztosítani. A mintavétel alapját képező körülmények észlelését követő lehető legrövidebb időn belül kell a minták levételét végrehajtani. Mindkét típusú egységdoboz kizárólag kábítószer-fogyasztás vagy bódult állapot gyanúja esetén használható fel, tehát ittasság bizonyítására nem lehet használni azokat.

Lényeges feltétel, hogy kizárólag bontatlan, ép zárócímkéjű egységdobozokat szabad használni. A felnyitáshoz jelen kell lennie a mintavétellel érintett személynek, az intézkedést foganatosító rendőröknek és a mintát vevő orvosnak együttesen. Egyedül a mintavétellel érintett jelenlétét lehet mellőzni kivételesen indokolt esetben, ezt azonban a rendőri jelentésben indokolni és rögzíteni kell. A mintavételek végrehajtásával egy időben az egységdobozban elhelyezett jegyzőkönyvben is dokumentálni kell a végrehajtást. Nagyon nagy jelentősége van az irat pontos és hiánytalan kitöltésének. Az időpontokra vonatkozó adatokat 24 órás időbeosztás szerint kell rögzíteni. Bódult állapot gyanúja esetén annak bizonyíthatósága érdekében a mintavételkor fennálló klinikai tünetek orvos által jegyzőkönyveztetésre is kiemelt figyelmet kell fordítani. Amennyiben a mintavételek bármely okból meghíúsultak, akkor az orvosi ellátás során történt vér- és vizeletvétel során biztosított biológiai minták - orvosi célú felhasználását követő - lefoglalására kell intézkedni.

A vizeletminta adását megelőzően kerülni kell, hogy a mintát adó személy nagy mennyiségű folyadékot fogyasszon. A minta hőmérsékletét, színét és kémhatását a vételezés helyén ellenőrizni kell. A mintaadó személlyel azonos nemű rendőrnek figyelemmel kell kísérnie a vizeletminta adását, hogy a mintahamisítás lehetősége kizárható legyen.

A későbbiekben elkészítendő rendőri jelentésben (büntető feljelentésben) úgy kell rögzíteni az intézkedés kiváltó emberi magatartást, ahogy azt az intézkedő rendőr tapasztalta. Ha különös jelentőséggel bír, akkor szó szerint is le kell jegyezni az intézkedés alá vont személy kijelentéseit, az esetleges tanúk által elmondottakat. Lényeges rögzíteni, hogy a rendőr milyen testi vagy pszichikai tünetek, egyéb testi jelek, milyen eszközök és egyéb körülmények alapján látta megalapozottnak a mintavétel kezdeményezését. Az intézkedés lefolytatását a későbbi rekonstrukció céljából a jelentésben teljességében kell rögzíteni. A jelentésben rögzíteni kell a helyszín (jármű) állapotát. Kábítószer gyanúját keltő anyag feltalálása esetén részletesen le kell írni a megtalálás helyét, körülményeit. A megtalált anyag alakját, megjelenési formáját is rögzíteni kell, utalva a mennyiségre is (pl. alufóliában

elhelyezett zöld színű növényi származék, egy darab 1x1 cm-es bélyeg „nap” motívummal). A megtalált eszközöket képszerűen is le kell írni, utalva azok kábítószer-fogyasztásra való alkalmazhatóságára (pl. marihuánás cigaretta elkészítésére alkalmas cigarettapapír).

A sikeres mintavételeket követően a bűncselekmény bizonyítása tekintetében azt mondhatjuk, hogy legnagyobb szerepe, jelentősége a szakértői véleményeknek van. Nem egy szakértő véleményének, hiszen a rendelkezésre álló biológiai minták vizsgálata első körben igazságügyi toxikológus szakértő bevonását igényli. A szakvélemény beérkezése után a nyomozás további szakaszában orvosszakértő kirendelése szükséges, mivel meg kell állapítani a befolyásoltságot.

A kirendelt toxikológus szakértő vizsgálata a szakmai szabályok szerint főbb kábítószerekre és új pszichoaktív anyagokra, továbbá barbiturátokra, benzodiazepinekre és egyéb nyugtató, antidepresszáns hatású gyógyszerhatóanyagokra irányul. Az elkészült szakvéleményben a szakértő kitér arra, hogy az elvégzett szűrővizsgálatok alapján milyen anyagokra észlelt pozitivitást, illetve melyik szerekre zárult negatív eredménnyel a vizsgálat. A szakvélemény a megerősítő vizsgálatok során kimutatott vegyületeket is felsorolja, valamint e vizsgálatok számát, illetve a mérési bizonytalanságot. A vélemény tartalmazza, hogy a kimutatott anyagok minek minősülnek, valamint, hogy azok illegális szer esetén leggyakrabban milyen néven kerülnek forgalomba (pl. extasy, kristály). A szakértő véleményében arra is ki szokott térni, hogy a vizsgálatok eredménye alapján a fogyasztás időpontjáról, gyakoriságáról, módjáról és a fogyasztott szer mennyiségéről nem lehet nyilatkozni, valamint arra a tényre is, hogy a befolyásolt állapotra vonatkozóan a megállapított adatok alapján orvosszakértő hivatott véleményt adni.

A szakvélemény birtokában a nyomozás további szakaszában igazságügyi orvosszakértő kirendelése szükséges. Részére indokolt rendelkezésre bocsátani a jelentőséggel bíró iratokat, természetesen a levett mintát már nem kell hozzá továbbítani. Szerepe lehet a tanúvallomásoknak, a rendőri jelentéseknek, valamint magától értetődően a toxikológus szakértő szakvéleményének.

A kirendelő határozatban az orvosszakértőnek rendszerint három kérdést tesz fel a nyomozó hatóság:

- 1. Állapítsa meg a szakértő - figyelemmel az igazságügyi toxikológiai szakértői véleményre - hogy a járművezető vezetési képességre hátrányosan ható szer befolyása alatt állt-e a cselekmény időpontjában!*
- 2. Amennyiben megállapítható a befolyásoltság, abban az esetben az milyen mértékű volt?*
- 3. Állapítsa meg a szakértő, hogy a vezetési képességre hátrányosan ható szer befolyását a járművezetés megkezdését megelőzően éreznie kellett-e a járművezetőnek!*

A bűncselekmény bizonyításával összefüggő problémákat jól szemlélteti az alábbi eset. Az igazságügyi toxikológus szakértő szakvéleményében kiemelte, hogy a levett vér- és vizeletmintákban „extasy” néven illegális forgalomba kerülő MDA, MDMA, valamint a katinon-származékok csoportjába tartozó N-etil-hexedron vegyület („kristály”) volt kimutatható. Az előbbi vegyületek a vérmintából már egyáltalán nem, a vizeletből csekély mértékben voltak kimutathatók. Az N-etil-hexedron a vérmintában 39,6 mikrogramm/l értékben jelentkezett. A mintavételek során elvégzett orvosi vizsgálatkor a járművezető pupilláinak tágassága jobboldalon 3 mm, baloldalon 4 mm volt, fényre és alkalmazkodásra jól reagáltak, szemtekerezgés nem volt provokálható. Ujj-orr próba során célba talált, beszéde jól tagolt volt, személyi adatait közölte, emlékezése a cselekményre megtartott volt. Térben és időben tájékozott volt, magatartása nyugtalan. Vérnyomásának értékei normál tartományban voltak, a pulzusszáma volt emelkedett. Fentiek értelmében a vizsgáló orvos nem találta befolyásoltnak. Az igazságügyi orvosszakértő szakvéleményében kiemelte azt, hogy a befolyásoltság véleményezésére jelenleg egységes szakmai előírás sem nemzetközi, sem hazai szinten nincs. Azonban a szakmai gyakorlat alapján, a befolyásoltsági határérték a plazma koncentrációs határérték meghatározásán alapul, mely a katinon-típusú vegyületeknél 50 mikrogramm/literben határozható meg. Ennél alacsonyabb plazma koncentráció alatt befolyásoltság nem véleményezhető.

Fentiek alapján a nyomozás során a szakértő részéről a befolyásoltság nem volt megállapítható, a vezetési képességre hátrányosan ható szer befolyását véleményezni nem lehetett. Az igazságügyi orvosszakértői véleményre tekintettel a járművezetés bódult állapotban gyanúja miatt elrendelt nyomozás megszüntetésre került, kizárólag a kábítószer fogyasztás volt bizonyítható, így a későbbi eljárásban a bíróság e bűncselekmény miatt állapította meg a járművezető felelősségét.

A fenti példából jól látható, hogy a bizonyítás fő problémái a szakértői véleménnyel kapcsolatban jelentkeznek. Szükséges lenne egységes szakmai előírást megalkotni a befolyásoltság véleményezésére. E célból a mind a szakmai szervezetek, mint a jogalkotó részéről fontos teendők jelentkeznek.

5.4. Járművezetés az eltiltás hatálya alatt

A bűncselekményt a Btk. 239/B. szakaszánál találjuk:

„239/B. § (1) Aki a járművezetéstől eltiltás hatálya alatt annak érvényesülési körébe tartozó járművet vezet, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Aki a bűncselekményt büntetőeljárásban kiszabott járművezetéstől eltiltás hatálya alatt követi el, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

A vezetői engedély, mint a vezetési jogosultság meglétét bizonyító okirat mindig is fokozott jelentőséggel bírt a közlekedés rendjének területén. A jogosultsághoz kapcsolódó visszaélések elleni harc fontos állomásaként az Országgyűléshez 2020. novemberében nyújtottak be törvényjavaslatot. A folyamat által e bűncselekményt a 2021. május 14-én hatályba lépett, az egyes rendészeti igazgatási törvények módosításáról szóló 2021. évi XXXI. törvény a 60. szakaszában foglalt rendelkezéseivel iktatta be a hatályos büntető törvénykönyvbe. Ezáltal a Btk. közlekedési bűncselekményekre vonatkozó fejezete új tényállással egészült ki. A magatartást korábban a szabálysértési törvény⁴² (Szabs. tv.) szankcionálta, a törvényi tényállás megnevezése azonos volt. A korábbi években az engedély nélküli vezetés mellett azon jogsértések körébe tartozott, melyek esetében a jogalkotó nem élt a büntetőjogi kereteken belül történő szabályozás bevezetése mellett, bár megemlítenéd, hogy a másik szabálysértéssel szemben erősebben szankcionálták, mivel elzárással sújtható szabálysértés volt.

⁴² 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről

A jogalkotók az egyre növekvő társadalmi nyomás eredményeként, az ilyen jellegű elvárásoknak is megfelelni kívánva döntöttek komolyabb szankciók bevezetése mellett. A benyújtott törvényjavaslat⁴³ az indokolásában részleteiben megmagyarázza a szigorítás indokait:

„5.1. Modern világunkban a gépjárművek használata mindennapjaink szerves részét képezi. Ugyanakkor a közlekedési szabályok közismert volta és a technológiai fejlődés dacára a gépjárművezetés még mindig veszélyes üzemnek számít. Ennek megfelelően még a személygépkocsi vezetésre jogosító engedély megszerzése is szigorú feltételekhez van kötve, míg a vasúti, vízi vagy légi járművek vezetésére csak nagyon alapos felkészülés után lehet jogosultságot szerezni. Az a személy, aki megfelelő képzettség hiányában vesz részt a forgalomban, rendkívüli veszélynek teszi ki mind magát, mind a környezetében lévőket. Ezért e magatartásnak rendkívül nagy a társadalomra veszélyessége. Hasonlóképpen nem tolerálható, hogy olyanok is részt vegyenek a forgalomban, akik ugyan a szükséges előképzettséggel rendelkeznek, de személyükben rejlő okok miatt a hatóság vezetési engedélyüket visszavonta.

Az engedély nélküli járművezetés a hatályos jogrend szerint szabálysértésnek minősül. Ez még abban az esetben is igaz, amikor az engedély nélküli járművezetést olyan személy követi el, akit szabálysértési vagy büntetőeljárásban éppen azért tiltottak el járművezetéstől, mert korábban súlyosan megszegte a közlekedési szabályokat, esetleg személyi sérüléssel járó vagy halálos balesetet okozott. Ez a magatartás a „Járművezetés az eltiltás hatálya alatt” szabálysértést valósítja meg, holott a szabálysértési hatóság, vagy a büntetőbíróság tiltó rendelkezésének nyílt semmibe vétele különösen jelentős társadalomra veszélyességgel bír, ami a bűncselekménnyé minősítést is indokoltá teszi.

Fentiekre figyelemmel a törvényjavaslat szabálysértési elzárás büntetés alkalmazását is lehetővé teszi az engedély nélküli járművezetés szabálysértés elkövetése esetén. Továbbá a kirívó társadalomra veszélyesség miatt bűncselekményként határozza meg azt az esetet, amikor az engedély nélküli járművezetést szabálysértési eljárásban vagy büntetőeljárásban kiszabott járművezetéstől eltiltás hatálya alatt követik el. A társadalomra veszélyességhez igazodva minősített esetként rögzíti, ha a cselekményt büntetőeljárásban kiszabott járművezetéstől eltiltás hatálya alatt követik el.”

⁴³ 2021. évi XXXI. törvény indoklás a közbiztonság erősítése érdekében egyes rendészeti igazgatási törvények módosításáról szóló 2021. évi XXXI. törvényhez

A bűncselekmény alap- és minősített esete között egyetlen eltérést tapasztalhatunk: szabálysértési eljárásban kiszabott eltiltás hatálya alatti vezetés enyhébb súlyú vétségnek minősül, míg a büntetőeljárásban történt eltiltás akár három évig terjedő szabadságvesztéssel is sújtható büntetést eredményezhet.⁴⁴

5.4.1. A járművezetés az eltiltás hatálya alatt jogi tárgya

A bűncselekmény jogi tárgyát a szabálysértési hatóság, illetőleg a bíróság döntésének érvényesüléséhez, ezen keresztül a közlekedés biztonságához, illetve a közlekedésben résztvevők életének, testi épségének megóvásához fűződő társadalmi érdek jelenti.

5.4.2. A járművezetés az eltiltás hatálya alatt elkövetési magatartása

A bűncselekmény elkövetési magatartása olyan jármű vezetése, amely a járművezetéstől eltiltás érvényesülési körébe tartozik. A vezetésen a jármű mozgásba hozatala, valamint a jármű műszaki berendezéseinek haladás érdekében való működtetése értendő. Feltétel, hogy az elkövető mozgásban lévő járművet irányítson. Kísérlet megállapításának van helye akkor, ha a járművezető a jármű motorját vezetési szándékkal indítja be, amennyiben nem változtat járműhelyzetet. Szintén kísérlet megállapítására alkalmas, ha az elkövető vezetési szándéka ellenére nem tudja üzembe helyezni a jármű motorját, de eredeti helyzetéből elmozdul.

5.4.3. A járművezetés az eltiltás hatálya alatt elkövetési ideje

A deliktum az egyetlen olyan közlekedési bűncselekményt jelenti, melyben az általános törvényi tényállás e nem szükséges tárgyi oldali eleme elengedhetetlen a bűncselekmény megvalósulásához. A bűncselekmény elkövetése csak akkor állapítható meg, ha az elkövető akkor vezet járművet, amikor a szabálysértési hatóság, illetve a bíróság döntése jogerőssé vált, valamint amikortól az eltiltás végrehajtható, és erről a járművezető tudomást szerzett. Az elkövetés idejének utolsó pillanatát az jelentheti, ameddig az eltiltás tart. Amennyiben a hatóság korábban a vezetői engedélyt elvette, vagy azt visszavonta és a vezetői jogosultságot szünetelteti, abban az esetben nem valósul meg a bűncselekmény. Erre az a magyarázat, hogy ez nem a hatóság vagy a bíróság döntésének érvényesítése érdekében történt, azaz a döntés nem vált jogerőssé.

⁴⁴ <https://budapestkormyekitorvenyszek.birosag.hu/hirek/20210513/tajekoztatas-2021-evi-xxxi-torveny-rendelkezeseirol> Letöltés dátuma: 2022. szeptember 21.

5.4.4. A járművezetés az eltiltás hatálya alatt elkövetési eszköze

Az elkövetés eszköze az az elkövető által vezetett jármű, amely a járművezetéstől eltiltás érvényesülési körébe tartozik. Ezt az érvényesülési kört az illetékes hatóság vagy a bíróság határozza meg döntésében. Arra is van lehetőség, hogy az eltiltás csak meghatározott fajtájú (légi, vasúti, vízi, közúti) és kategóriájú járműre vonatkozzon. Ezen korlátozások meghatározása a hatóságnak és a bíróságnak a hatáskörébe tartoznak. Amennyiben a járművezetőt például a vasúti járművek vezetésétől tiltották el, abban az esetben jogszerűen vezethet közúti járművet, mivel az nem tartozik az eltiltás érvényesülési körébe.⁴⁵

5.4.5. A járművezetés az eltiltás hatálya alatt alanya

A bűncselekmény tettese csak olyan, a járművezetéstől eltiltott személy lehet, aki vezetőnek minősül. A KRESZ-ben megfogalmazott vezetőre vonatkozó fogalomra pályamunkám korábbi fejezetében már utaltam.

Értelemszerűen a bűncselekmény elkövetője nem lehet olyan személy, aki engedélyhez nem kötött járművet (pl. nem elektromos, hanem pedálos hajtású kerékpárt) vezet.

5.4.6. A járművezetés az eltiltás hatálya alatt bűnössége

A járművezetés az eltiltás hatálya alatt kizárólag egyenes vagy eshetőleges szándékkal követhető el. A tettes tudatának át kell fognia azt, hogy az adott jármű vezetésétől korábban eltiltották, azaz az eltiltás tényéről tudnia kell.

5.4.7. A járművezetés az eltiltás hatálya alatt bizonyítása

Bár a bűncselekmény büntető törvénykönyvünkben viszonylag rövid ideje szerepel, elmondható, hogy ehhez képest (vagy pont ezért) e deliktum bizonyításával kapcsolatban merül fel a leggyakrabban probléma. Egyáltalán nem ritka, ha a büntetőeljárás megszüntetéséről már a rendőrhatalóság nyomozása során határoznak.

A bűncselekmény bizonyításával kapcsolatban a fő problémák az elkövető tudati oldalával, annak vizsgálatával merülnek fel. Ahogy arra utaltam, a törvény csak a bűncselekmény szándékos elkövetését szankcionálja, azaz a gondatlan elkövetés nem büntetendő.

⁴⁵ BLASKÓ et al. 2021, 342.

A nyomozás során bizonyítani kell azt, hogy az elkövetőnek tudomása volt arról, hogy a jármű vezetésének idején járművezetéstől eltiltás hatálya alatt állt. Ebből a célból adatgyűjtő tevékenység során be kell szerezni a korábban eljáró szabálysértési hatóság vagy bíróság döntését, melyben rendelkeztek a járművezetéstől eltiltás kiszabásáról. Pusztán ennek az iratnak a megléte azonban nem elegendő. A döntéseket a legnagyobb számban postai úton kézbesítik a szabálysértést vagy a bűncselekményt elkövető személy részére, így elengedhetetlen az irat kézbesítését igazoló térítvevény vagy kézbesítési igazolás beszerzése és csatolása a nyomozás irataihoz. Ezáltal lehet azt bizonyítani, hogy a kézbesítés szabályszerű volt. Olyan eset is előfordulhat, hogy adminisztrációs hiba folytán téves vagy nem létező címre postázzák a döntést tartalmazó postai küldeményt.

Gondot okozhat az is, ha nem az a személy veszi át a posta alkalmazottjától a döntést, akire az vonatkozik. Nagyon gyakori, hogy átvételre jogosult hozzátartozónak kerül kézbesítésre a küldemény. Ilyenkor nem mellőzhető a kézbesítést igazoló irat alapján a személy behatárolása, majd idézését követően tanúkénti kihallgatása. Itt térnek ki a Be. 171. szakaszában foglalt jogra, miszerint a tanúvallomást megtagadhatja a terhelt hozzátartozója. De nem könnyíti meg a bizonyítást a jogszabály 172. szakaszának (1) bekezdésében foglalt rendelkezés sem, melyre tekintettel a tanú akkor tagadhatja meg a tanúvallomást az ezzel kapcsolatos kérdésben, ha magát vagy hozzátartozóját bűncselekmény elkövetésével vádolná. Ismert számomra olyan eset is, hogy a hozzátartozó tanúvallomásában elismerte a küldemény átvételét, illetve elmondta azt is, hogy a döntésben foglaltakat telefonon keresztül felolvasta a gyanúsított részére. Kivéve azonban egy dolgot, vagyis a nyomozás szempontjából a lényegét: a terheltet „pusztán” arról nem tájékoztatta, hogy számára a bíróság járművezetéstől eltiltást is kiszabott pénzbüntetés mellett.

Amennyiben a bíróság büntetőeljárásban állapít meg felelősséget, a Be. C. fejezetében foglalt rendelkezések alapján főként az időszerűség javítása és a leterheltség csökkentése érdekében alkalmazzák a büntetővégzés meghozatalára irányuló eljárást. A fejezetben foglaltak értelmében a büntetővégzés ügydöntő határozat, melyre az ítéletre vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni. A bíróság az ügyészség indítványára vagy hivatalból háromévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűncselekmény esetén tárgyalás mellőzésével, az ügyiratok alapján büntetővégzést hoz, ha az ügy megítélése egyszerű, a vádlott szabadlábon van vagy más ügyben tartják fogva, és a büntetés célja tárgyalás nélkül is elérhető. A büntetővégzésben egyebek mellett pénzbüntetés és járművezetéstől eltiltás is kiszabható. A bíróság az ötévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűncselekmény esetén is büntetővégzést hoz beismerés és a fenti feltételek fennállása esetén.

Könnyítést jelent a bíróságok számára, hogy ha a büntetővégzés meghozatalát (jellemző módon) az ügyészség indítványozta, a büntetővégzést bírósági titkár is meghozhatja. A bíróság a büntetővégzést az ügy érkezését követő egy hónapon belül hozza meg. A végzés ellen nincs helye fellebbezésnek, azonban az ügyészség, a vádlott, a védő, a magánfél, a vagyoni érdekelt és az egyéb érdekelt a büntetővégzés kézbesítésétől számított nyolc napon belül tárgyalás tartását indítványozhatja. Ezen indítványnak a büntetővégzésben kiszabott büntetés vagy alkalmazott intézkedés végrehajtására, illetve az abban foglaltak teljesítésére halasztó hatálya van. Azonban, ha büntetővégzés meghozatalát az ügyészség indítványozta, a szerv nem indítványozhatja tárgyalás tartását azon az alapon, hogy a bíróság a büntetővégzésre vonatkozó rendelkezések szerint járt el.

A büntetővégzés alkalmazása esetén elviekben nem jelenthet gondot a járművezetéstől eltiltásról rendelkező döntés kézbesítése, mivel sikertelensége esetén tárgyalást kell tartani, melynek végeztével a terhelttel szemben ismertetik a bíróság döntését. Szabálysértési ügyben alkalmazott járművezetéstől eltiltásnál számos esetben előfordul, hogy a döntést tartalmazó küldemény „nem kereste” jelzéssel érkezik vissza a hatósághoz, így az elkövető védekezhet azzal, hogy nem volt tudomása az eltiltásról.

Egy más – gyakorlati tapasztalat hiányában egyelőre elméleti jellegű – probléma is felmerülhet. Egy ügyvédi iroda szerint a bűncselekmény szankcionálása aggályos, hiszen, ha nem tipikus eset veszünk alapul, hanem az elkövetővel szemben közlekedési bűncselekmény (ittas vezetés, közúti baleset okozása stb.) miatt emel vádat az ügyészség, azonban a bíróság felmentő ítélet meghozatala mellett, csak közlekedési szabálysértésben állapítja meg a vádlott felelősségét és vele szemben, mint szabálysértési büntetés járművezetéstől eltiltást alkalmaz. Ebben az esetben az elkövetőt igaz, hogy szabálysértés miatt vonták felelősségre és szabálysértési büntetésként szabtak ki vele szemben az eltiltást, de mindezt büntetőeljárásban. A jelenleg hatályos szabályozás folytán a példa alapján az elkövetőt nem alapeset, hanem minősített eset miatt kellene felelősségre vonni. Ez a szabályozás a gyakorlatban még okozhat problémát.⁴⁶

⁴⁶ <https://drpinczes.hu/uj-tenyallaskent-kerult-be-2021-evben-a-bunteto-torvenykonvbe-a-jarmuvezetes-az-eltiltas-hatalya-alatt/> Letöltés dátuma: 2022. szeptember 21.

6. A VEZETŐ SZEREPE A KÖZÚTI KÖZLEKEDÉSI BŰNCSELEKMÉNYEK BIZONYÍTÁSA SORÁN

Természetesen nem mellőzhetem a vezető (parancsnok) szerepének részletezését a közúti közlekedési bűncselekmények bizonyítása tekintetében.

A már hivatkozott 60/2010. ORFK utasítás az értelmező rendelkezések között magyarázza a bizottság fogalmát. A meghatározás értelmében a bizottság a közlekedési baleset helyszínén történő eljárásra hatáskörrel és illetékességgel rendelkező rendőri szerv, illetve ügyészség tagjaiból, a szemle végrehajtása céljából létrehozott, legalább két főből álló csoport. Az utasítás 29. pontja azt is meghatározza, hogy a baleset miatt szükséges szemlét bizonyos esetekben bizottságnak kell végrehajtania. Ide azokat az eseteket sorolhatjuk, amikor a baleset maradandó fogyatékoságot, tömegszerencsétlenséget vagy halált okozott, illetve a Btk. által háromévi szabadságvesztésnél súlyosabb büntetéssel fenyegetett bűncselekmény gyanúja merül fel. De akkor is bizottság végzi a szemle végrehajtását, ha az előjáró – a baleset jelentőségére, az elvégzendő feladat mértékére vagy összetettségére tekintettel – erre utasítást ad. A bizottságvezetői feladatokat a baleset helye szerint illetékes, hatáskörrel rendelkező rendőri szerv közlekedésrendészeti szervezeti egységének, szervezeti elemének vezetője vagy a rendőri szerv állományába tartozó nála magasabb beosztású személy, avagy az általuk kijelölt tiszti beosztású személy köteles ellátni. Kivételt képez, ha az ügyész veszi át a bizottság vezetését (ez azonban rendkívül ritka). Az ettől eltérés kizárólag jogszabályban meghatározott olyan esetben lehetséges, amikor a késedelem elháríthatatlan kárral vagy veszéllyel járna. A bizottság munkájában (jogilag vagy szakmailag indokolva) részt vesznek, részt vehetnek a hatósági tanúk, a szakértő, szaktanácsadó, illetve döntése alapján az ügyész. Fenti személyek azonban nem tagjai a bizottságnak.

A bizottság irányítását annak vezetője végzi, aki felelős a szemle jog- és szakszerű lefolytatásáért. Feladatait a bizottság tagjainak közreműködésével látja el. Az utasítás 37. pontja tételesen felsorolja a bizottság vezetőjének – a helyszín biztosításán túli – feladatait. A felsorolás teljes ismertetését mellőzve kiemelném a – véleményem szerint – legfontosabb feladatokat. A felsorolás első alapelve az, hogy vezető köteles a lefolytatott eljárási cselekményekre vonatkozó jogi szabályok és kriminalisztikai elvek, módszerek gyakorlati érvényesítésére. Ezek fontosságát úgy vélem, hogy nem szükséges magyarázni. Másodsorban említeném azt, hogy a bizottság vezetőjének kötelessége a szemle tervszerű végrehajtása, a nyomok, anyagmaradványok felkutatására és rögzítésére történő intézkedés, a lefoglalás, az ismeretlen résztvevők felkutatását elősegítő elsődleges intézkedések bevezetése.

A forgalom zavartalanságának biztosítása a közlekedésrendészeti tevékenység egyik fő feladatát jelenti. Ehhez kapcsolódik, hogy a vezető intézkedésével biztosítsa a forgalom mielőbbi megindítását, ehhez az ügyeletek (tevékenységirányító központok) közreműködését kérheti. A közúti közlekedési bűncselekmények, balesetek helyszínén a szemlére vonatkozó általános elvek közül a talán legnagyobb jelentősége a gyorsaságnak van, természetesen ez nem jelenti a szakszerűség vagy a jogszerűség mellőzését. Fontos, hogy a parancsnok jelenlétével ne gátolja, hanem segítse beosztottjai munkáját. Határozottságával, tekintélyével nagymértékben erősítheti a bizottság tagjainak munkáját, egy-egy biztató szónak is rendkívüli jelentősége lehet, különösen, hogy egy bonyolultabb, sok sérülttel járó helyszínen történő intézkedés fokozott pszichés terhelést jelent az intézkedő állományára. A gyakorlatban az is hatalmas segítséget jelent, ha a vezető pusztán a szolgálati mobiltelefonon történő kapcsolattartás terhére leveszi a helyszínelő válláról.

Gyakori parancsnoki hiba, hogy a szemlebizottság vezetője percenként meg akarja mondani, hogy a bizottság melyik tagja mit csináljon. Számtalan kolléga tökéletesen tisztában van a tennivalóival, a célokkal, feladatokkal; nem kell ezt folyamatosan feleslegesen sulykolni. Természetesen és megfelelő minőségben teljesítenek. Aki helyesen cselekszik, azt hagyni kell dolgozni.⁴⁷

A közúti közlekedési bűncselekményekkel kapcsolatban a másik általános vezetői feladatot a nyomozás során elkészített iratok vizsgálata, revíziója jelenti. Abban is szerepe van, hogy a keletkező ügyek kiosztását, szignálását a vizsgálók képességeinek figyelembevételével végezze. Súlyos irathiba, elírás esetén intézkednie kell a korrekcióra, kiegészítésre, mivel nem egyszer előfordul, hogy az iratot készítő hibája miatt a bizonyítás kevésbé gördülékeny. Túlságosan is általánosnak tűnhet, de feltétlen meg kell említenem, hogy a pozitív munkahelyi légkör kialakítása rendkívül jótékony hatással van a munkavégzésre.

Itt említenék meg egy általánosabb, ám annál több mondanivalóval bíró gondolatot. A vezetők a közösen lefektetett szabályrendszer alapján képesek befolyásolni a szervezet tagjainak tevékenységét és magatartását, kooperatív együttműködés keretében pedig kimagasló teljesítményt érhetnek el. Jellemző további tapasztalat, hogy a szervezet tagjaira vonatkozó valamennyi követelményt és attitűdöt a szervezet írott szabályaiból nem lehetséges teljes mértékben megismerni, hiszen azok egy jelentős része nem a normák, hanem a

⁴⁷ HORVÁTH József (2020): A rendőri szervezeti kultúra és vezetés speciális kérdései. In FARKAS Johanna – HORVÁTH József szerk.: *Szervezeti kultúrák és kutatásuk*. Budapest, Nemzeti Közsolgálati Egyetem Közigazgatási Továbbképzési Intézet. 112.

szervezeti kultúra elemei által meghatározottak. Mindennek egyik meghatározó tényezője a vezetői tevékenység és a vezetési stílus.⁴⁸ A kooperatív együttműködés, a pozitív vezetői tevékenység és stílus a közlekedésrendészeti területen is elősegíti a jelentkező feladatok sikeres megoldását.

A parancsnok szerepéhez sorolnám, hogy a nyomozások sikeressége érdekében intézkedjen az állomány folyamatos képzésére, a szükséges technikai eszközök beszerzésére és felülvizsgálatára. Fontos a kapcsolattartás a társszervekkel és más hatóságokkal (ügyészség, bíróság, szakértői intézetek, szakértők). Általában a szakirányítás szervezése által valósulnak meg a továbbképzések, melyek folytán a tapasztalatok cseréjére adódik lehetőség. A szervezeti egység vezetőjének előrelátó és gondos szolgálatszervezése által biztosítható a teljes közlekedésrendészeti állomány jelenléte. A közelmúlt világjárványa a videós konferenciák elterjedését is felgyorsította, hiba lenne nem kihasználni e lehetőséget. Mint látható, a parancsnok tevékenysége rendkívül szerteágazó a közúti közlekedési bűncselekmények bizonyításának elősegítése terén.

⁴⁸ PIROS Attila – KOVÁCS István (2022): A laissez-faire megjelenése a mai kor rendészeti vezetőjének attitűdjében. Harmadik rész: kutatási eredmények. *Belügyi Szemle*, 70. évfolyam 3. szám. 507.

7. ÖSSZEGZÉS

Pályamunkámban a közúti közlekedés, mint jelentős ágazat terén elkövetett bűncselekményekkel foglalkoztam, azon belül is a legnagyobb jelentőséggel bíró négy bűncselekménnyel.

A dolgozatban ismertettem a büntetőeljárás, valamint a nyomozás és a vizsgálat általános lefolyását, legfőbb szabályait. Bemutattam a közlekedési bűncselekmények törvényi tényállásait, elhelyezkedésüket a büntetőjog rendszerében. Statisztikai adatokkal szemléltettem a bűncselekmények előfordulását, az ismert szakirodalom felhasználásával részletezem a bűncselekmény egyes elemeit.

Az egyes bűncselekmények fejezeteinek végén főként gyakorlati tapasztalataimból kiindulva részleteztem bizonyításukat, az ezzel összefüggő legfontosabb feladatokat és felmerülő problémákat. A bizonyítás tekintetében lényeges mozzanatok, tevékenységek kiemelésre törekedtem, egyes részeknél ajánlásokat fogalmaztam meg.

Jelentőségének kiemelése céljából szót ejtettem a vezető szerepéről a közúti közlekedési bűncselekmények bizonyításának oldaláról.

IRODALOMJEGYZÉK

- DR. IRK Ferenc (1998): *Előszó a Belügyi Szemle közlekedéstematikus 1998. évi 2. számához*
- MAJOR Róbert, MÉSZÁROS Gábor (2015): *Forgalom-ellenőrzés*. Egyetemi jegyzet. Budapest, NKE.
- BLASKÓ Béla (2020): *Magyar Büntetőjog Általános rész*. Budapest – Debrecen, Rejtjel Kiadó.
- BLASKÓ Béla et al. (2021): *Büntetőjog Különös rész I*. Budapest – Debrecen, Rejtjel Kiadó.
- ENYEDI László et al. (2008): *Közlekedési büntetőjog*. Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft.
- DR. MELEGH Gábor (2004): *Gépjárműszakértés*. Budapest, Maróti Könyvkereskedés és Könyvkiadó Kft.
- MAJOR Róbert (2021): Közúti közlekedési balesetek miatt kialakult torlódások okozta időveszteség csökkentésének lehetőségei, avagy miként gyorsítható a helyszíni eljárás. *Belügyi Szemle*, 69 évfolyam 6. szám.
- POLYÁKOVICS Balázs (2021): Járművezetés ittas állapotban és a zéró tolerancia – egy kutatás eredményei. *Közbiztonsági Szemle*, 2. évfolyam 1. szám.
- FÜLÖP Ágnes – FÜLÖP Natasa – MAJOR Róbert (2014): *A KRESZ értelmezése a joggyakorlatban*. Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft.
- HORVÁTH József (2020): A rendőri szervezeti kultúra és vezetés speciális kérdései. In FARKAS Johanna – HORVÁTH József szerk.: *Szervezeti kultúrák és kutatásuk*. Budapest, Nemzeti Közszerológiai Egyetem Közigazgatási Továbbképzési Intézet.
- PIROS Attila – KOVÁCS István (2022): A laissez-faire megjelenése a mai kor rendészeti vezetőjének attitűdjében. Harmadik rész: kutatási eredmények. *Belügyi Szemle*, 70. évfolyam 3. szám.
- SÓTONYI Péter szerk. (2011): *Igazságügyi orvostan*. Budapest, Semmelweis Kiadó.
- FENYVESI Csaba – HERKE Csongor – TREMMEL Flórián szerk. (2022): *Kriminalisztika*. Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó.

100/2018. (VI. 8.) Korm. rendelet a nyomozás és az előkészítő eljárás részletes szabályairól
326/2011. (XII. 28.) Korm. rendelet a közúti közlekedési igazgatási feladatokról, a közúti közlekedési okmányok kiadásáról és visszavonásáról
2012. évi C. törvény a Büntető törvénykönyvről
1988. évi I. törvény a közúti közlekedésről
6/1990. (IV. 12.) KöHÉM rendelet a közúti járművek forgalomba helyezésének és forgalomban tartásának műszaki feltételeiről
60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás a közlekedési balesetek és a közlekedés körében elkövetett bűncselekmények esetén követendő rendőri eljárás szabályairól
2016. évi XXIX. törvény az igazságügyi szakértőkről
2005. évi CLXXXIII. törvény a vasúti közlekedésről
1995. évi XCVII. törvény a légit közlekedésről
2000. évi XLII. törvény a víziközlekedésről
1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről
30/2011. (IX. 22.) BM rendelet a rendőrség szolgálati szabályzatáról
40/2018. (VI. 29.) ORFK utasítás az ittaság ellenőrzéséről
32/2014. (VIII. 29.) ORFK utasítás a bódító hatású szertől befolyásolt állapotú járművezetőkkel, valamint a kábítószerrel összefüggő bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható személyekkel szemben alkalmazandó rendőri intézkedésekről
2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről
2021. évi XXXI. törvény indokolás a közbiztonság erősítése érdekében egyes rendészeti igazgatási törvények módosításáról szóló 2021. évi XXXI. törvényhez

Tájékoztató a 2020. évi bűnözésről (2021). Budapest, Legfőbb Ügyészség.

56. BK vélemény a büntetéskiszabás során értékelhető tényezőkről

3/2013. (VII. 8.) BK vélemény az ittas járművezetés megállapíthatóságáról

<https://birosag.hu/ugyfeleknek/birosagi-eljarasok/buntetoeljaras>

<https://budapestkornyekitorvenyszek.birosag.hu/hirek/20210513/tajekoztatas-2021-evi-xxxi-torveny-rendelkezeseirol>

<https://drpinczes.hu/uj-tenyallaskent-kerult-be-2021-evben-a-bunteto-torvenykonvybe-a-jarmuvezetes-az-eltiltas-hatalya-alatt/>

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra: A Magyarországon regisztrált és a közlekedési bűncselekmények száma 2010 és 2020 között
2. ábra: A közúti közlekedési bűncselekmények aránya 2010 és 2020 között
3. ábra: A közlekedési bűncselekmények megoszlása 2021-ben
4. ábra: az általános törvényi tényállás rendszere
5. ábra: A közúti közlekedési bűncselekmények tényállási elemei
6. ábra: A közúti baleset okozása bűncselekmények 2010 és 2020 között
7. ábra: A biológiai típusú sértő eredmények büntetési tételei a közúti baleset okozásánál
8. ábra: Szabályszegés menetrögzítő kamera felvételén
9. ábra: Dräger Alcotest 9510 típusú hiteles légalkoholmérő készülék
10. ábra: Szórakozóhely térfigyelő kamerájának felvétele: a gépkocsijához igyekvő későbbi gyanúsítottak ittassága miatt kapaszkodnia kell...